

LAIŠKAI LIETUVIAMS

Tėvų ir vaikų santykiai
išeivijoje.

Žmogus ir religija.

Ar tik katalikai gali būti
išganyti?

Sovietų jaunimo religija.

1955 SAUSIS (JAN.) VOL. VI, NO. 1

T U R I N Y S

REDAKCIJOS ŽODIS	1
ŽMOGAUS IR DIEVO SANTYKIAI – Bruno Markaitis, S. J	2
BROLIJOS MARIJOS GARBEI LIETUVOJE – J. Vaišnora, M.I.C	6
RELIGIJĄ IR DIEVĄ REIKIA PAŽINTI – Ignas Naujokas	12
TĖVŲ IR VAIKŲ SANTYKIAI IŠEIVIJOJE – P. Maldeikis	16
LIETUVIŲ IR AMERIKIEČIŲ JAUNIMAS – Redakcija	21
BERTA HUMMEL – J. Vaišnys, S. J.	22
"PUSBROLIS" – Raganėlė	25
AR NEKATALIKAS GALI BŪTI IŠGANYTAS? – J. Vaišnys, S. J.....	27
RELIGINĖ SROVĖ SOVIETINIAME JAUNIME – B. Markaitis, S. J.	29

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

Redaktorius – Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai: Jonas Borevičius, S. J.
ir Bruno Markaitis, S. J.

Administratorius – Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.

Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when hi-monthly. by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, 111. Telefonas: HEmlock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

Viršelis ir vinjetės Sesers M. Mercedes, S. S. C.

1955 M. SAUSIO (JANUARY) MĖN.

VOL. VI, NO. 1

REDAKCIJOS ŽODIS

Pradedami šeštuosius savo amžiaus metus "Laiškai Lietuviams" sveikina visus Gerbiamuosius Skaitytojus, Rėmėjus ir Bendradarbius. Laikraštis ar žurnalas tiek yra įdomus, naudingas ir aktualus, kiek jis sugeba palaikyti artimus ryšius su savo skaitytojais. Jis turi tapti artimas skaitytojų draugas ir patarėjas. Bet tikra draugystė turi būti abipusė, todėl ir skaitytojai turi tapti laikraščio draugai bei patarėjai. Dažnai skundžiamasi kokio nors laikraščio negyvenimiškumu, bet vengiama jam parašyti savo pageidavimus, neprisirengiama atsakyti į jo klausimus ar anketas. Taigi, laikraščio įdomumas priklauso ne tik nuo Redakcijos, ne tik nuo jo bendradarbių, bet ir nuo pačių skaitytojų.

Esame labai dėkingi visiems skaitytojams, pareiškusiems mums savo pageidavimus, bet drauge ir atsiprašome, kad ne visados į tuos pageidavimus galime atsizvelgti. Kartais du skaitytojai pageidauja visiškai priešingų dalykų. Vieniems "Laiškai Lietuviams" yra per daug religiški, kitiems juose per maža religinių straipsnių. Vieni norėtų juose matyti tik religinius straipsnius, kiti pageidauja ir kultūrinių straipsnių bei religinės srities novelių. Redakcija, kiek yra galima, stengiasi visus patenkinti.

Atrodo, kad labiausiai skaitytojams patinka specialūs skyriai: "Prie šeimos židinio", "Jaunimo paslaptys", "Rūpimieji klausimai". Kai kurie labai džiaugiasi filmų apžvalga, bet yra ir tokių, kuriems tas skyrius atrodo visai nereikalingas. Mes stengiamės duoti skaitytojams įvairiausių straipsnių: religinių, kultūrinių, o kartais ir beletristinių. Vengiame politinių žinių, nes tai yra dienraščių ir savaitraščių temos. Manome, kad kiekvienas skaitytojas ras "Laiškuose Lietuviams" ką nors, kas jam bus įdomu ir naudinga. Visiškai neįmanoma, kad visi straipsniai visiems būtų įdomūs, todėl mes taip elgiamės, kad būtų kuo didžiausias pasirinkimas.

Daugelis klaidingai mano, kad mums nėra reikalingi bendradarbiai, nes pakanka tėvų jėzuitų, kurie gali prirašyti pilną laikraštį. Mūsų tėvų jėzuitų skaičius yra labai kuklus, todėl kiekvienas turi daug įvairių užsiėmimų ir tik atspėjamu laiku gali vieną kitą straipsnelį parašyti. Užtat labai laukiame naujų bendradarbių ne tik iš kunigų, bet ir iš pasauliečių. Ypačingai pasigendame bendradarbių jaunimo klausimais. Šiais klausimais mums labai yra lauktini pedagogų pasisakymai, bet ne mažiau įdomios ir paties jaunimo mintys. Tikimės, kad šiais metais glaudžiau visi bendradarbiaus, todėl ir mūsų žurnalas labiau atitiks visų noras.

ŽMOGAUS IR DIEVO SANTYKIAI

Mums savęs nepakanka. Net neigdami prigimties ribotumą, mes ieškome papildymo, įvairioms formoms bandome rasti turinį. Nemėgstame vienatvės ir dėl to, kad ji iškelia nepakankamumo tikrovę daug ryškiau negu žmogaus buvimas žmonėse. Ir kai nėra draugo, nėra malonaus žmogaus, griebiamės pakaitalų, atsiversdami žurnalą, knygą, užsukdami pažiūrėti filmo ir tt.

Mums savęs nepakanka, kai mus lydi neatsakyti klausimai į svarbiausias gyvenimo problemas. Kai mirtis ar didelis pavojus pasirodo, kaip šmėkla, prieš mūsų akis, ir drebančios lūpos instinktyviai taria maldos žodžius į aukštesnę ir už mus galingesnę jėgą.

Mums savęs nepakanka, kai ateinantys rytas graso nežinia ar sunaikinimo pavojumi, kai skubiai svarbūs klausimai prievarta reikalauja atsakymo, sprendimo, pasiryžimo. Mums savęs nepakanka, kai reikia keltis iš žudančiu papročiu virtusios silpnybės, kai dvasia ilgisi gėrio, bet kūnas silpnas.

Susitikdami su įvairiomis gyvenimo tikrovėmis bei paslaptimis ir ieškodami joms atsakymo, esame priversti susikurti gyvenimo - filosofiją, kuri, daugiau ar mažiau, sistematizuotų mūsų mintis ir veiksmus, duotų mums motyvus veikti arba susilaikyti, spręsti ir pasiryžti. Kurdami savo gyvenimo filosofiją, ypač jei neturime praktinės religijos, mes naudojames įvairių religijų skoliniais, išminties saujomis iš filosofinių sistemų aruodo. Panagrinęję savo principus, matome, kad jie yra arba krikščioniški arba, apskritai,

religinės kilmės. Kol jie duoda mums atsakymus į problemas, kol vykusiai sprendžia painesnes gyvenimo situacijas ir duoda mums pastovesnę dorovės pagrindą, mes nematome prasmės sielotis jų kilme ar prigimtimi. Eilėje atvejų gyvenimo filosofija tampa nieku kitu, kaip savos rūšies religija, jei ji savo esme yra nukreipta į Dievą. Bet ne retai pasitaiko, kad ką žmonės vadina religija, iš viso, nėra religija, o tik keletos principų rinkinys.

Yra žmonių, kurie yra religingi iš prigimties, nes jų siela – ar dėl auklėjimo, ar dėl aplinkos, ar dėl savitos struktūros – yra atviresnė Dievui negu kitų. Jiems nesunku būti religingais natūraliu religingumu. Bet tas dar nesako, kad jie turi religiją arba kad ką jie laiko religija, ištikrųjų ir yra religija. Šie žmonės – miškų raminančioje tyloje ar kalnų sukrečiančiame aukštyje – jaučiasi arčiau dieviškos jėgos. Jie maža rūpinasi, kas ta dieviška jėga, kokia jos prigimtis ir vieta buičių universe, pasitenkindami religinio sentimentu paguoda ir fizine ramybe, kuri atleidžia žmoguje esančią įtampą, kai pasaulis, rodos, nustoja savo konkretaus grėsmingumo ir perdėto realumo. Jie, bent momentui, pasijunta išvaduoti iš egocentrizmo nelaisvės ir žvelgia į gyvenimą toliau siekiančioje perspektyvoje.

Tokių žmonių yra nemaža. Jie save laiko religingais ir nekartą pasigiria turį didelę ir šventą religiją. Bet mums jie panašūs į kurčią žmogų, kuris staiga atgauna klausą. Jam paprastas, visiškai neįdomus garsas skamba niekada negirdėtu grožiu.

Bet mes žinome, kad tai tik įžanga į nuostabų garso pasaulį. Tokie žmonės mums primena dešimtmetį berniuką, kuris, po ilgokų pastangų, išmoksta pagroti vienu pirštu nesudėtingą melodiją. Jis manosi atradęs ir pasiekęs kažką nepaprasto. Bet tik jis taip mano.

Yra žmonių, kurie manosi turį religiją, bet jų pasaulėžiūra yra esmingai ir visa plotme nukreipta į žmogų ir į pasaulį. Ji niekada neiškyla virš žemės, neprasiveržia pro storus materializmo debesis ir nepasiekia antgamtinės erdvės. Jie tiki žmogų, laisvę, demokratiją, gėrį ir grožį. Bet tai nėra religija.

Kas yra religija?

Religija yra žmogaus mintys ir veiksmai, išreiškia jo santykį su aukščiausią buitinę, kuri yra regimos buities pradai, priežastis ir atbaigimas. Ji yra esmingai skirtinga nuo žmogaus buities ir tobulai nepriklausoma nei žmogaus, nei pasaulio. Todėl jos negalima suplakti nei su sutvėrimų visuma, nei su esmingomis sutvėrimo ypatybėmis, ir norint suprasti ribotą buitinę ir jos esmingas ypatybes tenka ieškoti jos priežasties aukščiausioje ir begalinėje buityje.

Tokiu būdu, *religija yra žmogaus minčių ir veiksmų kompleksas, kuriuo visas žmogus santykiauja su Dievu*. Jei jis santykiauja su Dievu tik viena galia, tai dar nėra religija, nes religija turi apimti ir išreikšti visą žmogų. Abstraktus Dievo buvimas ir Jo prigimties pažinimas dar nėra religinis veiksmas, nes religinis veiksmas privalo konkrečiai išpažinti Dievą tokį, koks Jis iš tikrųjų yra, būtent, žmogaus kūrėjas, jo tikslas ir tobulas atbaigimas. Ta pačia prasme, mintys apie Dievą dar nėra mal-

da, o tik maldos pagrindas. Mat, malda turi išreikšti esmingą žmogaus ir Dievo santykių tikrovės.

Žmogaus ir Dievo santykiai turi būti asmeniniai. Tai reiškia, kad žmogus, kaip asmuo, kreipiasi į Dievą, kaip į asmenį. Jei žmogus kreipiasi į dievybę, vaizduodamasis ją aklą ir nuasmenintą jėgą, jis religijai atima patį esmingiausiąjį elementą, nes religijos pagrindą sudaro asmeninis žmogaus ir Dievo santykis, konkreti ir asmeninė santykio išraiška.

Religija gali būti natūrali bei gamtinė, kai žmogus prieina prie dieviškojo Kūrėjo savo pojūčiais, sielos galiomis ir asmens patirtimi. Jei Dievas papildo šias žinias, duodamas žmogui pilnesnę dieviškosios prigimties ir dieviškojo gyvenimo supratimą ir parodydamas jam žmogaus tikslo, gyvenimo prasmės ir antgamtinio gyvenimo viziją, tada religija gauna antgamtinį elementą, ir mes ją su pagrindu vadiname antgamtinę religija.

Jei žmogus suklysta esminiuose elementuose, sudarančiuose žmogaus ir Dievo santykių prigimtį ir turinį, jo religijos sąvoka yra klaidinga pačiuose pagrinduose. Jei jis pripažįsta savo priklausomybę nuo Kūrėjo, bet paneigia asmeninių žmogaus ir Dievo santykių reikalą, jis sugriauna religijos prasmę ir paskirtį, žodžiu, jei žmogus klysta antraeiluose religijos elementuose, jo religijos sąvoka gali likti teisinga, bet nepilna. Bet jei jis klysta dalykuose, sudarančiuose religijos esmę, jis sugriauna pačią religiją. Tokiu būdu, religijos sąvoka gali būti klaidinga visuma arba dalimi. Religijų istorija mums sako, kad nors žmogus bei žmonių bendruomenė, vaduodamasi savo protu ir suvertuoju pasauliu, prieina prie dievybės sąvokos, bet – be Dievo tiesioginio apreiškimo – jų religijos

sąvoka pasilieka klaidinga dalimi, o ne retai – ir visuma. Vadinasi, *visiškai tikra, teisinga ir pilna religio-
sąvoka yra negalima be Dievo apreiškimo*. Žmogaus protas gali prieiti prie dieviškojo Kūrėjo esimo, bet dieviškoji prigimtis, jos trejbinė struktūra, antgamtinių paslapčių egzistencija – be dieviškojo apreiškimo – žmogaus protui liks nežinoma. Net genijaliausių žmonių protai – amžių bėgyje – be dieviškojo apreiškimo nėra priėję nei prie tikrojo žmogaus gyvenimo tikslo, nei prie gyvenimo išganančioje Dievo malonėje, nei prie gimtosios nuodėmės tragedijos, nei prie žmogaus atpirkimo paslapties.

Dieviškasis Apreiškimas

Šventasis Povilas kartą rašė, kad Dievas, kalbėjęs išrinktajai tautai per patrijarkus, Mozę ir pranašus, galiausiai prabilo per savo Sūnų, įsikūnijusį žmogaus prigimtyje. Štai trumpa dieviškojo apreiškimo istorija, kurią randame Senojo ir Naujojo Testamento šventuose raštuose.

Per patrijarkus, Mozę ir pranašus Dievas davė žmonėms, kuriuos buvo ištikusi gimtosios nuodėmės tragedija, tikrosios religijos esminius elementus, pažadėdamas dieviškąjį Atpirkėją, kuriame viltys ir simboliai virs tikrovėmis, religija pasieks išsivystymo ir prasmingumo viršūnę, kuriame žmogaus ir Dievo santykiai taps kasdiene, antgamtine ir intymiausia patirtimi.

Senajame Testamente vyravo simboliai, figūros ir parabolės. Dvasingos ir rinktinės asmenybės vaizdavo ateisiantį Atpirkėją. Apeigos, aukos ir šventės buvo ateities tikrovių pradiniai ir netobuli prototipai. Žmogaus sąsąmonę nuolat slėgė nuodėmės

tragika, virš jo sielos kabėjo pasmerkimo kardas. Ir Rytų ir Vakarų dieji išminčiai pergyveno žmogaus dvasios tragiką, nujautė jos priežastis ir laukė "šventojo iš dangaus", kuris nuimtų prakeikimą nuo žmonių galvų ir pradėtų aukso gadynę.

Ir amžių pilnybėje Dievo Sūnus pasirodė žemėje, krauju ir mirtimi sunaikindamas nuodėmės prakeikimą ir paskelbdamas Naujojo Testamento manifestą, gražinantį žmogui tai, ką jis prarado gimtosios nuodėmės bankrote. Kristus žmogui parodė jo vietą žemėje ir danguje, žmogų sudieviną, padarydamas jį Dievo vaiku ir leisdamas jam dalyvauti dieviškame gyvenime. Kitais žodžiais, Jis iškėlė žmogaus prigimtį į privilegijuotą erdvę antgamtėje, davė jam neklaidingus kelrodžius ir sakramentines priemones išsilaikyti antgamtėje, išaugti dvasia ir malone iki žmogaus prigimčiai prieinamo tobulumo ir, tuo būdu, pribrešti amžinybės piūčiai.

Nugalėdamas mirtį, Viešpats Kristus parodė žmogui sielos nemirtingumo prasmę ir uždavinį. Įsteigdamas sakramentus. Jis davė žmogui regimus ženklus ir antgamtines priemones, kuriomis žmogus papildė dvasinės ir antgamtinės energijos išteklius, kad būtų užtikrintas jo augimas, brendimas ir tobulėjimas Dievuje, kuris yra žmogaus praeitis, dabartis ir ateitis, žmogaus buvimo priežastis, būtis tikslas ir visapusiškas atbaidymas.

Viešpats Kristus yra dieviškojo apreiškimo viršūnė, nes Jame Žodis tapo kūnu ir Dievas atėjo pas žmogų, kad žmogus grįžtų pas Dievą. Kad ši tikrovė nebūtų vienkartinė, bet būtų išžėsta per visus amžius ir per visas kartas iki pasaulio pabaigos. Viešpats įsteigė ir paliko pasauliui

savo Bažnyčią, kuri tęs tai, ką Jis pradėjo. Būdamas Atpirkėjas ir Vyriausiasis Kunigas, Auka ir Altorius, Įstatimdavys ir Reformatorius, Jis savo galią ir valdžią perleido Bažnyčiai, kuri Jo vardu mokys, laimins, atleis, draus, baus ir pasmerks. Į vieną žmogų Jis sudėjo savo galios ir autoriteto pilnybę, paskirdamas Jį savo vietininku žemėje ir duodamas jam dangaus raktus. Visą savo gyvenimą Jis nepripažino religinio individualizmo privačios religijos formoje. Kas Jį norėjo sekti arčiau, tobuliau ir intymiau, tam Jis liepė išdailinti turtą beturčiams, užsidėti savo kryžių ir sekti Jį – Dievo Sūnų. Bendruomenei Jis paliko ne religinį chaosą, bet Dievo įsakymus, nuvalytus nuo žmogiškos silpnybės ir kompromiso, aštuonis palaiminimus, kuriuose glūdi naujoji gyvenimo filosofija, esminės vertybės ir religinio tobulumo idealas. Raupsuotiesiems Jis tarė: "Eikite ir pasirodykite kunigams." (Beeidami jie išgijo.) Minias Jis įspėjo: "Fariziejai ir Rašto žinovai atsėdo ant Mozės krasės. Taigi, visa darykite, ką jie sako, bet nesielkite taip, kaip jie elgiasi". Visu savo gyvenimu Jis įrodė neatėjęs įsakymo panaikinti, bet jį patobulinti. Ne įstatymo raidė, bet įstatymo dvasia turi būti vertinama. Bet įstatymas pasilieka. Norėdamas duoti kokią nors žinią apaštalams, Viešpats prašydavo: "Pasakykite Petriui." Ir principas – "Roma locuta, causa finita" – nėra Augustino išradimas, bet Viešpaties palikimas tiems, kurie gyvens ir mirs Jo Bažnyčioje.

Ar kiekviena religija gera?

Kartą tautų Apaštalas rašė: "Jei net angelas iš dangaus jums skelbtų kitą Evangeliją – netikėkite ir jos nepriimkite." Mums ir šiandien nesu-

Kūdikis ir angeliukas.

prantamas Liuterio ir kitų reformatorių paradoksas, kai jie, išėję reformuoti bažnytinės disciplinos, pabai-gė savo reformą, keisdami Šv. Raštą, atmesdami dogmas, sakramentus ir t.t. Kas pradžioje buvo disciplinarinė ekspedicija, galų gale, tapo dogmatinė reforma. Kieno autoritetu? Jei Fariziejai šaukė: "Kad Mozei Dievas kalbėjo, mes žinome. Iš kur jis (Kristus), mes nežinome". Tai ir mes galėtume pasakyti: "Kad Kristui Dievas kalbėjo, mes žinome. Kad Liuteriui Jis būtų kalbėjęs – mes nežinome."

Reliatyviai ir subjektyviai, kiekviena religija gali būti gera, jei ji išreiškia viso žmogaus santykius su asmeniniu Dievu, nes Dievas turi būdų ir priemonių išganyti kiekvieną žmogų, kuris ieško tiesos ir tarnauja Dievui taip, kaip jam sąžinė diktuoja. Bet objektyvia ir absoliutine prasme, tik viena religija gali būti tikra ir gera, nes tik vienas Kristus, viena Evangelija ir viena Auka. Jei religijose nėra esminių skirtumų, liečiančių Dievo apreiškimą ir Kristaus mums paliktą išganyto tiesą, tai kodėl jos nesijungia į vieną? Jei tokių skirtumų yra, vadinasi, klystama arba nesutariama dėl esminių dalykų. Kur nėra aiškumo, kas sudaro religi-

jos esmę ir turinį, ten nėra kalbos apie tikrąją religiją.

Asmeninio žmogaus santykio su Dievu tikrovė yra privatus dalykas, bet tikrosios religijos sąvoka nėra privatus dalykas. Čia nėra reikalo kalbėti apie tiesos monopolį, bet mes negalime apeiti istorinio fakto, kad Kristus įsteigė vieną Bažnyčią ir apaštalams bei jų įpėdiniams davė ir valdžią ir autoritetą skelbti Evangeliją, saugoti ją tyra, šventą ir klaidų nepaliestą. Mes negalime paneigti istorinės krikščionybės vieningo tikėjimo ir apaštališkos tradicijos. Visais laikais yra buvę žmonių, kuriems atskiros tikėjimo tiesos atrodė kitaip negu daugumai. Tuo tikslu buvo šaukiami Bažnyčios susirinkimai, kuriuose autoritetą turinčiųjų dauguma turėjo nuspręsti, kas suderinama su tikėjimu ir tradicija ir kas ne. Vi-

sais laikais yra buvę žmonių, kurie savo nuomonę vertino daugiau negu kitų ir negalėjo pakelti autoriteto. Bet yra istorinių faktų, kurių negalima apeiti, kuriuos, tiesa, galima išplėsti iš istorijos knygos, bet jie savo įvykimu ir pasekmėmis liudija tiesos raidą laike. Jei mes atmetame Dievo apreiškimą per Jėzų Kristų ir religinės tiesos pilnumą, sudėtą į Jo rankas, mes grįžtame į religinį primityvizmą, kur žmogus garbino ir tarnavo Dievui taip, kaip jis išmanė, nes niekas jam pilnosios tiesos nebuvo atskleidęs. Bet mums nėra kito kelio, nes tik Kristuje mes randame tiesą, kelią ir gyvenimą. Ne religiniams reformatoriams, bet Petru ir Apaštalams Kristus yra pasakęs: "Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos."

Bruno Markaitis, S. J.

BROLIJOS MARIJOS GARBEI LIETUVOJE

Lietuviai, tapę krikščionimis, nesitenkino bendru pamaldumu į Mariją. Jie, Vakarų Bažnyčioje plačiai paplitusiu papročiu, būrėsi į specialias draugijas – brolijas, kad organizuotu būdu pagarbintų Dievo Motiną.

Bažnytinės brolijos – tai tikinčiųjų draugijos, vietos vyskupo kanoniškai įsteigtos, jo vadovybėje ir priežiūroje ypatingu būdu garbinti ir išpažinti kurią nors tikėjimo tiesą. Šventuosius ir vykdyti krikščioniškojo gailestingumo darbus. Bendrasis kiekvienos brolijos tikslas yra padėti nariams užlaikyti Dievo ir Bažnyčios

įsakymus. Brolijos, kaip pamaldžių asmenų draugijos, siekiančios gerai atlikti savo religines pareigas, žadinančios žmonių pamaldumą, didinančios Dievo ir Šventųjų garbę, yra Bažnyčios palaikomos ir globojamos. Jos yra gyvo religinio gyvenimo apraiška.

Brolijos religiniame gyvenime yra reikšminga priemonė pakelti visuomenės moralinį gyvenimą, naikinti blogus įpročius, sužadinti žmonių religingumą. Todėl Bažnyčia palaiko brolijas kaip sėkmingą priemonę religiniam gyvenimui atnaujinti ir apdovanoja jų narius įvairiomis dvasi-

nėmis malonėmis bei atlais, kuriuos nariai pelno paprastai įstojimo dieną, brolijos metinėje šventėje, mirties valandoje ir už įvairius atskirus gerus darbus.

Brolijų steigime ir išplitime daug nuopelnų turi atskiros vienuolijos. Jos, siekdamos savojo idealo ir tikslų, stengėsi suburti ir pasauliečius į tam tikras bendruomenes, kurios virto lyg atskiromis vienuoliškomis šakomis. Tokių brolijų steigimą ir joms vadovavimą Šv. Sostas pavedė vienuolių generolams. Ir taip pranciškoniai vadovauja šv. Pranciškaus tretininkams, domininkoniai rožinio (rožančiaus) brolijai, karmelitai Švč. Panos Marijos škapiieriaus brolijai. Be to, vienuoliai prie savo bažnyčių uoliai steigė ir kitas, kito vardo, brolijas. Todėl suprantama, kodėl ir Lietuvoje su katalikybės atgijimu (o jam vadovavo vienuoliai) ypač suklestėjo įvairios brolijos, kurios buvo labai sėkmingos pagalbininkės Lietuvos religinio gyvenimo sustiprinime.

Kiekviena brolija turi turėti savo vadovą – dvasiškį, savo bažnyčią, koplyčią ar bent altorių. Jų nariai turi pareigą dalyvauti viešose procesijose, brolijos pamaldose, kalbėti ar giedoti bažnyčioje nustatytas maldas ar giesmes, dėti procesijose brolijos drabužį ar nešioti specialius ženklus. Brolijų nariai išpuošė savo bažnyčias, koplyčias, altorius. Jie buvo pavyzdys gražaus krikščioniško gyvenimo bei tvarkingo pamaldumo ir kitiems.

Kada Lietuvoje kūrėsi pirmosios brolijos, šiandien sunku pasakyti. Kaimyninėje Lenkijoje jau XII amž. Liublino vienuolynas turėjo savo broliją, kuri buvo pati pirmoji visoje Lenkijoje. Galima tik spėlioti, kad Lietuvoje, pastačius pirmąsias bažnyčias, ano meto papročiu, prie jų

galėjo būti įsteigtos ir tam tikros brolijos. Kadangi nemaža dalis pirmųjų bažnyčių Lietuvoje buvo pašvęstos Marijos garbei, tad ir prie jų įsteigtos brolijos galėjo turėti ypatingą tikslą – plėsti pamaldumą į Mariją. Pati seniausia žinia, iš turimų po ranka šaltinių, yra iš XV amžiaus. Dar Vytautui gyvam esant, prie Vilniaus šv. Jono bažnyčios 1430 m. spalio mėn. 4 d. buvo įsteigta brolija (vardas nežinomas). Jos nariai šventomis dienomis turėjo išklaudyti mišių, jų metu aukoti po vieną denarą "pro offertorio" ir giedoti 10 Tėve mūsų ir Sveika Marija. Šias pareigas atliekantiems brolijos nariams buvo suteikti atlais (Karaliaučiaus Archyvas, Zaštautų rinkinys, 1430. X. 4). Ta pati brolija 1454. II. 11 vėl buvo patvirtinta, kur ir vėl minima pareiga giedoti Tėve mūsų ir Sveika Marija (ten pat, Nr. 6). Iš to pat laiko Gerononių bažnyčioje, kurią Trakų vaivada Martynas Goštautas pastatė ir turtingai aprūpino, nuo 1521. I. 10 yra brolija Švč. Marijos Apreiškimo vardu (Annunciationis gloriosissimae Virginis Mariae). Tačiau apie jos narių pareigas smulkesnių žinių nėra (ten pat, Nr. 18).

Protestantizmo bangai užliejus Lietuvą, be abejonės, dingo ir prie kai kurių bažnyčių įsteigtos brolijos. Bet su katalikybės atsivavimu turėjo atsigausti ir įvairios brolijos, kurių nariai buvo sėkmingai įjungti į tikėjimo atgaivinimo ir stiprinimo darbą. Jezuitai, tie katalikybės gaivinimo pionieriai Lietuvoje, bus daug prisidėję ir prie brolijų steigimo. Jau vysk. Merkelio Giedraičio laikais Žemaičių vyskupijoje žinomos šios brolijos: rožinio, Marijos Gimimo ir šv. Onos. Šiai pastarajai 1625 m. pop. Urbonas VIII suteikė atlais (Vatikano Archyvas, Secret. Brev. vol. 708,

fol. 134). Yra kita žinia iš 1598 m., kad tais metais pop. Klemensas VIII suteikė atlaidus rožinio brolijai, įsteigta kitame Lietuvos krašte – Gardine (ten pat. Indice, vol. 380, fol. 182). Įdomu pastebėti tai, kad šiuo laiku įsteigtų brolijų nariai turi pareigą ką nors giedoti.

Po reformacijos, kai atgijo religinis Lietuvos gyvenimas, ne tik kiekviena parapija, bet beveik kiekviena bažnyčia turėjo savo broliją. Vyskui ypatingai brolijas globojo, o karaliai buvo jų protektoriai. Pvz., Sopulingosios Dievo Motinos brolija, įsteigta 1595 m. vėlesnio Krokuvos vyskupo Martyno Szyszkowskio, kuri išsiplatino ir Lietuvoje, buvo gavusi iš Šv. Sosto įvairių privilegijų, o karaliai Zigmantas III, Vladislovas IV ir Jonas Kazimieras buvo jos nariais.

Ypačiai gausu buvo Marijos Vardo įvairių brolijų Vilniaus bažnyčiose. Ir taip vienuoliai Laterano kanauininkai 1624 m. įsteigė Marijos Maloningosios broliją prie šv. Petro ir Pauliaus bažnyčios Antakalnyje, kur buvo jau gerbiamas stebuklingas to paties vardo Marijos paveikslas (J. Kurczewski – Biskupstwo Wilenskie, p. 525).

Augustinijonai prie savo bažnyčių Lietuvoje (Vilniuje, Liet. Brastoje, Gardine, Seredžiuje, Kaune) įsteigė Marijos Paguodos broliją. Vilniuje augustinjonų bažnyčioje (prie Savičiaus gatvės, statytoje 1768 m.) buvo drauge ir brolijos altorius (A. Fridrich – Hystorye cudownych obrazow N. Maryi Panny w Polsce, tom. IV, p. 157).

Vilniaus šv. Jono bažnyčioje, kuri 1571 m. teko jėzuitams, kur buvo daug Marijos paveikslų ir altorių, jėzuitai buvo įsteigę keletą brolijų, į kurias subūrė Vilniaus gyventojus

pagal jų užsiėmimą - amatą. Toms brolijoms – amatininkų cechams teko po vieną koplyčią ar bent altorių, kurių buvo taip gausu šv. Jono bažnyčioje. Ir taip Dievo Motinos Gerosios Patarėjos koplyčia priklausė Vilniaus siuvėjų cechui, šv. Onos koplyčia – batsiuvių cechui; šv. Stanislovo Kostkos koplyčia naudojosi studentų Marijos sodalicijos congregatio media. Apreiškimo koplyčia buvo skirta studentams jų Marijos sodalicijos šakai – congregatio maxima, studentų congregatio minima naudojosi šv. Onos koplyčia, šv. Barboros koplyčią valdė Vilniaus auksakaliai, laikrodininkai ir kiti brangenybų dirbėjai. Savo koplyčiose tos brolijos rengė šventes, minėjimus, cechų iškilmes, bendras pamaldas. Jos rinkdavosi į konferencijas ir sueigas. Kiekvienos tokios brolijos arba cecho priešakyje stovėjo jėzuitas. Tokiu būdu buvo ugdomas Vilniaus gyventojų religingumas. Šalia savo darbo, užsiėmimo Vilniaus gyventojai išmoko ir melstis.

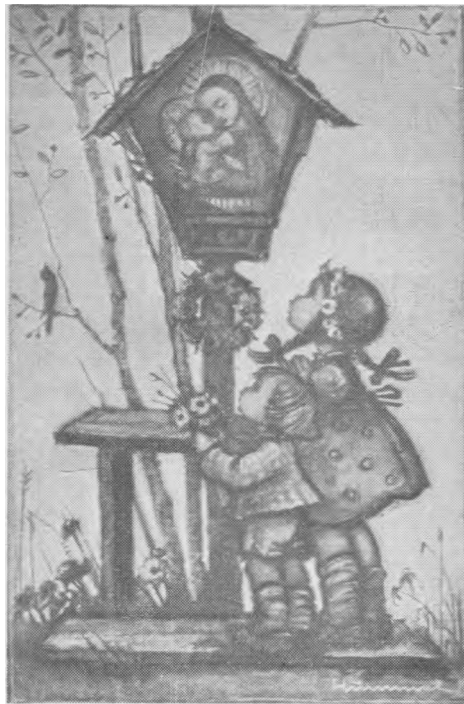
Atskirai tenka paminėti jėzuitų įsteigtas ir vedamas Marijos sodalicijas, kurios ne tik Lietuvos sostinėje, kur jos pirmą kartą pasirodė, bet ir kitose vietose, kuriose darbavosi jėzuitai, yra suvaidinusios didelį vaidmenį religiniame Lietuvos sostinės jaunimo ir inteligentijos gyvenime.

Marijos sodalicija (oficialiai vadinama Congregatio Mariana) yra religinė draugija, steigama ir vadovaujama Jėzaus Draugijos. Jos tikslas – formuoti parinktus asmenis iš įvairių luomų, kad jie atsidėtų savęs tobulinimui, apaštalavimui ir Bažnyčios gynimui per ypatingą pamaldumą į Mariją. Sodalicitijos tikslas apima visą žmogaus gyvenimą; per ją norima paruošti krikščioniškam gyvenimui tobulus tėvus, vyrus, piliečius,

valdininkus, darbininkus, amatininkus, žodžiu – krikščionišką elitą. Marijos sodalicijos skiriasi nuo kitų bažnytinių brolijų tuo, kad jos daugiau dėmesio skiria vidujiniam, dvasiniam gyvenimui, kai tuo tarpu įvairios brolijos, tarp kitų tikslų, rūpinasi padidinti viešąją kultą ir pasireiškia daugiau išorinėmis formomis: drabužiu ir kit. Ir Marijos sodalicijos neišskiria išorinių gerųjų darbų, bet jie nėra pirmaeilis tikslas, o tik dvasios uolumo išraiška. Suprantama, tad, kad M. sodalicijos daug dėmesio kreipia į narių atrinkimą, paruošimą, formavimą. Tokie išbandyti nariai visam gyvenimui pasiaukoja Marijai, pasižadėdami sekti jos dorybėmis.

Kitas Marijos sodalicijų bruožas – tai apaštalavimas. Reiškia, narių tobulybė nėra galutinis tikslas, o tik priemonė; per rinktinius sodalicijos narius Bažnyčios vyresnybė nori prieiti prie masių ir joms daryti įtakos. Jėzuitai, kurie vadovauja Marijos sodalicijoms, šio tikslo per jas labiausiai ir siekia ir todėl M. sodalicijos yra puikios bendradarbės tiesioginio dvasiškių apaštalavimo darbe, ypač toje aplinkoje, kur kunigas negali įeiti ar pasiekti. Sodalicijos nariai tampa dvasiškuos pagelbininkai. Tuo būdu Marijos sodalicijos buvo Katalikiškojo Veikimo (Kat. Akcijos) pirmataikai, o šandie to judėjimo stipriausias pagrindas.

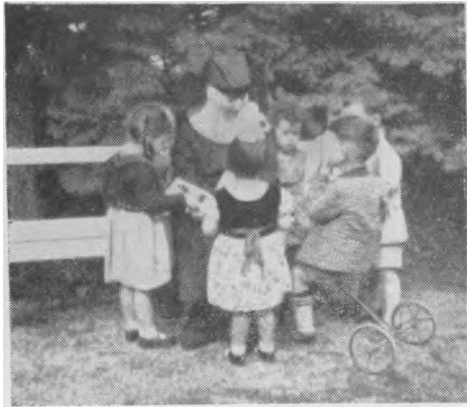
Marijos sodalicijoms pradžią davė jėzuitas Jonas Leunis, kuris 1563 m. vienoje Romos Kolegijos, kurioje jis mokytojavo, klasėje surinko uolesnių mokinių būrelį, kurio tikslas buvo ypatingai garbinti Mariją, sekti jos dorybėmis, dažnai eiti prie šv. Sakramentų. Kitais metais būrelis išaugo iki 73 narių ir apėmė visą Kolegiją, pasivadindamas Marijos Apreiškimo (ano meto Kolegijos bažny-

Nekaltų širdžių dovana Marijai.

čios titulas) Kongregacija. Romos Kolegijos pavyzdį greitai pasekė ir kitos jėzuitų mokyklos, taip kad po 20 metų Marijos sodalicijos jau buvo visose jėzuitų ordino mokyklose. Pop. Grigalius XIII 1584 m. bule "Omnipotentis Dei", konstatavęs, kad Marijos sodalicijos yra viso pasaulio dėmesio centre, kanoniškai įsteigė Marijos Sodaliciją Romos jėzuitų Kolegijoje, padarydamas ją centrine – Primaria, prie kurios turėjo prisijungti visos kitos. Kai Primaria pasidalino į įvairias šakas, tada pirmajai Marijos Sodalicijai buvo duotas Prima Primaria vardas.

Nuo pat pradžios Marijos sodalicijos įsijungė į kovą su protestantizmu. Jos buvo tarsi užtvanka prieš reformacijos bangas. Tik M. sodalicijų dėka Styrija (Steiermark) ir Koelno

Mažieji Sesers Inocencijos lankytojai.

provincija išliko katalikiškos. M. sodalijos Prancūzijoje išugdė būrius apaštalų ir kankinių, įsteigė ir išlaikė užsienio misijoms seminariją, prisidėjo prie katalikybės atsigavimo tuose kraštuose, kur revoliucijos ir reformacija buvo suardžiusios religinę krašto gyvenimą.

Pop. Benediktas XIV bule "Gloriosae Dominae" 1748 m. pagyrė Marijos sodalijas už jų gražią veiklą ir iš naujo apdovanojo privilegijomis ir atlygiais. Toksai M. sodalijų veikimas ir jų įtaka visuomenės gyvenime nepatiko Bažnyčios priešams ir jie stengėsi M. sodalijas sunaikinti. Iš dalies jiems pavyko, nes dar prieš Jėzuitų ordino panaikinimą, jau kai kuriuose kraštuose valdžia M. sodalijas uždraudė. Galutinis "joms Smūgis buvo suduotas Jėzaus Draugijos panaikinimu (1773 m.). Bet, kai tik jėzuitai buvo atgaivinti, atsigavo ir M. sodalijos, kurios, palikus esminius bruožus ir tikslus, buvo reformuotos ta prasme, kad M. sodalijas gali steigti ir vietos vyskupai, tik jos turi būti prijungtos prie Prima Primaria, leista steigti ir mergaičių bei moterų sodalijas, nes seniau jos buvo

vien tik vyrų. Jau pop. Benediktas XIV 1754 m. buvo leidęs jungti prie Prima Primaria tas moterų sodalijas, kurios buvo įsteigtos jėzuitų; dabar ši teisė suteikta bet kieno įsteigtomis moterų Marijos sodalijoms (E. Villaret -- Les Congregations Mariales, I, Paris 1947).

Viena iš seniausių Marijos sodalijų buvo įsteigta Vilniuje jėzuito, garsaus pamokslininko ir pirmojo 1578 m. įkurtos Vilniaus Akademijos rektoriaus, Petro Skargos (1563-1612) tuoj po to, kai pop. Grigalius XIII patvirtino M. sodalijas. Vienon M. sodalijon buvo suburtas Akademijos jaunimas, kuri dėl didelio narių skaičiaus buvo padalinta į 3 šakas: minima, media ir maxima — pagal narių amžių ir išsilavinimą. Kita M. sodalija buvo skirta šiaipjau Vilniaus inteligentams, ne mokiniams. Šiai priklausė vietos vyskupas, katedros kanaaninkai, Lietuvos sostinės didikai. Šios sodalijos nariai, būdami turtinigi žmonės, savo pinigais įrengė, išpuošė ir apdovanojo sodalijos koplyčias šv. Jono bažnyčioje.

Marijos sodalijų nariai buvo įjungti į Lietuvos sukatalikinimo darbą, jie savo žodžiu, gyvenimo pavyzdžiu ir krikščioniškos meilės darbais įrodė krikščioniškojo gyvenimo idealą: lankė ligonius, šelpė vargšus, padėdavo nelaimėn patekusiems. Sodaliečiai pasninkaudavo sausai prieš Marijos šventes, ano laiko papročiu viešai plakdavosi ir kitaip atgailojo. Marijos sodalijos Vilniuje paruošė ir davė gausių pašaukimų iš jaunimo tarpo į vienuolynus. Tik vienais 1607 m. iš sodaliečių 7 įstojo pas pranciškonus, 7 — į bazilijonus ir 15 pasiprašė pas jėzuitus, bet dėl vietos stokos buvo priimti tik 8.

Kai Lietuvą apnikdavo nelaimės, sodaliečių būriai (iki 300)gedulo dra-

bužiais apsilkę, plakdamiesi, darydavo atgailos ir permaldavimo procesijas, lankydami Vilniaus bažnyčias; tenai klausydavo mišių, kryžium ant žemės gulėdami. Tokiose sodaliečių surengtose atgailos procesijose dalyvaudavo beveik visi Vilniaus gyventojai katalikai.

Šv. Jono bažnyčioje sodaliečiai rengdavo iškilmingas pamaldas. Ypatingai gražios pamaldos būdavo per 3 Užgavėnių dienas, tikslu permaldauti Dievą dėl žmonių karnavalo metu daromų nedorybių. Tomis dienomis būdavo išstatomas Švč. Sakramentas per 40 valandų; sodaliečiai visą tą laiką būriais adoruodavo. Per tokias ir panašias sodaliečių pamaldas žmonės netilpdavo bažnyčioje, o Komunijos būdavo kasdien išdalinama iki 4.000. Atsiminkime, kad tai vyko tada, kai Vilniuje dar buvo stiprūs kalvinistai ir religinis gyvenimas vos buvo beatsigaunęs.

Pamaldoms pagražinti sodaliečiai buvo sudarę chorą, kuris, per pamaldas gražiai pagiedodavo. Tuo metu tai buvo retenybė. Bažnyčią gražiai išpuošdavo šilkais ir gelėmis bei žalumynais. Sodalicijos švenčių metu būdavo sakomi du pamokslai: Į tokias gražias pamaldas lankydavosi ir protestantai; ne vienas jų visa to paveiktas, grįžo į Katalikų Bažnyčią. Įvykdavo net ir stebėtinų atsivertimų. Vienių tokių sodalicijos pamaldų metu, kai buvo išstatytas Švč. Sakramentas, vienas Vilniaus arijonų vadas pamatė iš monstrancijos išeinančius nepaprastus spindulius ir tekantį kraują. To regėjimo paveiktas tasai arijonų vadas visa tai patvirtino bažnytiniame teisme po priesaiką ir pats grįžo į Katalikų Bažnyčią (J. Rostkowski – *Lituanicarum Soc. lesu Historiarum libri decem*, p. 215-216).

Reikia manyti, kad ir kitose vietose, kur įsikūrė ir darbavosi jėzuitai, sodalicijos veikė panašiai. Panaikinus Jėzaus Draugiją, nebuvo kas Marijos sodalicijoms vadovauja ir jos sunyko. Vilniaus šv. Jono bažnyčia, apie kurią būrėsi Marijos Sodalicijų gyvenimas, perėjo universiteto tarybos žinion. Universitetas pakeitė ir bažnyčios vidaus išvaizdą. 1825-27 m. laikotarpyje meniški bažnyčios skliautų freskai buvo užbaltinti, piliorijų papuošalai sunaikinti ir užtinuoti, daug altorių (o jų buvo 22) sunaikinta. Tuo pačiu laiku tos bažnyčios gausūs Marijos paveikslai buvo pašalinti ir dingo. Sunyko ir prie tos bažnyčios buvę kitos brolijos. Vėliau, vietoj dingusių Marijos paveikslų buvo atnešti kiti, iš kitų rusų uždarinėjamų bažnyčių. Pamažu vėl ėmė kurtis naujos brolijos, pasirinkdamos savo globėją Mariją. Ir taip 1891 m., kai iš Romos buvo pargabentas Marijos Gerosios Patarėjos paveikslas (Genezzano bažnyčioje esančio stebuklingo paveikslo kopija), tuoj buvo įsteigta Marijos Gerosios Patarėjos brolija, kuri sutraukė daug narių. Prie to altoriaus, kuriame yra minėtas paveikslas, kas šeštadienis yra laikomos iškilmingos mišios prieš išstatytą Švč. Sakramentą su suplikacijomis ir Marijos litanija (A. Fridrich – *Hystorye cudownych obrazow N. Maryi Panny, IV*, p. 158).

Kairėje bažnyčios pusėje (nuo įėjimo) yra Marijos Sopulingosios altorius ir paveikslas. Prie to altoriaus XIX a. gale įsteigta to pat vardo brolija, kurios nariai yra daugiausia kiemsargiai. Jie rūpinasi to altoriaus puošimu ir palaikymu. Čia advente yra laikomos ramos, o kiekvieną pirmąjį mėnesio penktadienį yra ypatingos pamaldos. Brolijos šventė (penktadienį prieš Verbas) švenčia-

ma labai iškilmingai. Taip šv. Jono bažnyčia Vilniuje vėl pamažu sutraukė Marijos garbintojus, bet jau to garso, kurį turėjo XVIII amž., neatgavo (ten pat p. 162-3).

Iš vėlesniųjų laikų pažymėtina dar viena brolija, pavesta Švč. Marijos Sopulingosios globai – tai vysk. M. Valančiaus įsteigta blaivybės brolija, kuri apie 1858 m. apėmė beveik visą Lietuvą. Ji pakėlė žmonių dorovinį ir religinį gyvenimą, kai lietuviai Valančiaus ir kunigų raginami, rašėsi į šią broliją ir nustojo gėrė. Blaivybės įvedimui paminėti buvo atspausdintas menkos meniškos vertės paveikslas (Abrozdas Szwencziawos P. M. Blaiwistes), kuriame atvaizduota Sopulingoji Marija su perverta širdimi, o aplink paveikslą parašas: "Par Tawa užtarimo yszturiesma iki gala".

Rusų valdžia, kuri laikė degtinės monopolį ir per blaivybę neteko valstybinių pajamų už degtinės pardavinėjimą, iš karto ėmė visaip varžyti brolijos veikimą, bausti jos vadovus kunigus, o 1863 m. visiškai ją panaikino. Tais metais uolus rusų valdžios gen. gubernatorius Muravjovas, pasižymėjęs katalikų persekiojimu, esą dėl to, kad brolijose slaptai susiburia revoliucionieriai, iešką visokių kelių priėti prie visuomenės, uždraudė visas bažnytines brolijas. Brolijų panaikinimas sudavė skaudų smūgį lietuvių tautos religiniam organizuotumui. Brolijos išnyko ir iki mūsų laikų išlikę prie bažnyčių "brostvininkai", kurie organizuotai dalyvauja pamaldose ir patarnauja prie procesijų ir iškilmių, yra anų, kitados gražiai veikusių, brolijų likučiai, virtę vien tradicija, neturį nieko bendra su gerai organizuotomis brolijomis.

Tačiau nepaisant rusų valdžios draudimo ir brolijų panaikinimo, išli-

ko dvi Marijos vardo brolijos: rožinio ir karmelitų škaplieriaus, kurioms priklauso beveik visi Lietuvos katalikai. Nuo XIX a. susidarė paprotys, kad vaikai parengti išpažinčiai ir pirmajai Komunijai tuoj pat įrašomi į šias brolijas, gaudami rožinį ir škaplierių (vėliau medalikėlių).

Šias brolijas XVII amž. Lietuvoje steigė ir platino išimtinai dominikonai ir karmelitai, kurių vienuolynų tinklas buvo apėmęs visą Lietuvą. Kai šie vienuoliai buvo rusų valdžios išnaikinti, tada kiekvienos parapijos klebonas, norėdamas palaikyti žmonių pamaldumą į rožinį ir karmelitų škaplierių, pasirūpino gauti iš dominikonų ir karmelitų generolų įgaliojimą steigti ir vadovauti rožinio ir škaplieriaus brolijoms, priimti narius. Tuo būdu šios brolijos ne tik išsilaikė, bet ir labai paplito. Kiekvienas lietuvis katalikas tapdavo šių brolijų nariu ir, atlikdamas uždėtas pareigas, stiprino savo ir parapijos religinį gyvenimą bei palaikė pamaldumą į Mariją.

J. Vaišnora, M.I.C.

Religiją ir Dievą reikia pažinti

Religijos pagrinduose, pačiame tikėjimo akte glūdi didesnis ar mažesnis tikėjimo pažinimas. Jei to bent elementariausio pažinimo neturėtume, negalėtume nei tikėti Dievu, nei sąmoningai Jam nusilenkti. Jį pagarbinti.

Šiais žodžiais nenorima tvirtinti, kad tasai tikėjimo ir Dievo pats pir-

mykštis, kad ir labai netobulas, neiškus pažinimas, laimėtas kokio nors pamokymo forma, būtinai turi ateiti iš kito žmogaus ar iš knygų. Juk ir natūrali, neigiamos aplinkos nenu-
teikta, nesugadinta siela, šiais klausimais niekeno ir nepamokyta, tiesia rankas į aukštesnę, nežinomąją Būtybę, kurią protinga žmogaus prigimtis nujaučia ir kurios nesąmoningai ilgisi.

Šiame straipsnyje norima kalbėti apie *praplėstą, pagilintą, sąmoningą tikėjimo pažinimą, kuris, ir neduodamas tikėjimo malonės, pašalina kliūtis ir paruošia kelią tikėti*. Gilaus ir nuolat gilinamo religijos pažinimo reikalinga ir tikinčiajam, kad jis galėtų sėkmingai kovoti ir įtikinančiai nugalėti tikėjimo sunkenybes, kylančias jojo dvasios pasaulyje prietarų, priekaištų ar abejojimų formoje.

Taip, religijos pažinimas yra būtinas. Ne veltui todėl skaitome jau pirmame katekizmo puslapyje: gyvename tam, kad Dievą pažintumėm, Jį garbintumėm, Jam tarnautumėm... Todėl pirmoje vietoje reikia Dievą pažinti. Be Jojo pažinimo negims žmoguje nei mažiausiame laipsnyje anoji meilė Dievui, be kurios neįmanomas, kad ir netobulas. Jojo valios vykdymas. Todėl *pažinti religiją, kuri Dievą skelbia, tai tas pats, ką vykdyti vieną pagrindiniausių mūsų gyvenimo uždavinių*. Šių minčių šviesoje paaiškėja tie griežti *Pascalio* žodžiai: "Yra tik dvi rūšys žmonių, kuriuos galima vadinti protingais: vieni tarnauja Dievui visa širdimi, nes Jį pažįsta, kiti gi ieško Jojo visa širdimi, nes Jo dar nepažįsta". Tiems gi, kurie Dievą, regis, tiki, bet kuriems Dievas yra beveik negyva sąvoka, kurie savo gyvenimo praktikoje prilygsta netikintiems Dievo buvimu, visai prasminga yra šia proga pri-

minti *Faberio* žodžius: "Negali būti nieko, kas mus pasaulyje labiau domintų, kaip pažinimas, kokie yra mūsų santykiai su Dievu".

Pažinti religiją reikia ir apsišvietusiam žmogui, intelligentui, ir kartais būtiniau negu nemokytam. Juk intelligentui žmogui yra labiau prieinama visokeriopa literatūra, kurioje dažnai randame neteisingų tikėjimo tiesų sąvokų, daug klaidingų bei klaidinančių idėjų. Kad visa tai neįsmigtų žmogaus sąmonėje ir nepasiliktų joje, jis turi visa tai kritiškai įvertinti, savyje nugalėti. Jis turi susikurti tą dvasos atsparumą, kurį sudaro religijos pažinimas, josios gilinimas.

Negalvokime, kad mūsų gyvenimui užtenka tų tikėjimo žinių, kurias esame įsigiję mokykloje, kad ir aukštesnėje. Dar, kad jas būtumėm tikrai įsigiję, tačiau, deja, gimnazijoje, beveik mes visi, tikybos pamoką traktavome mokiniškai, mokėmės jos tik tiek, kad galėtumėm atsakyti mokytojui bent pakenčiamai. O ne retai ir to nepadarėm! Nesykį tos pamokos atsakymo buvo tiek mažai tereikalauta, kad tikybos pamoka atrodė mums mažiausiai verta dėmesio. Aiškiau tariant: buvo dažnai elgiamasi taip, kad atrodė, jog tikybos pažinimo buvo stengiamasi išvengti bet kuria kaina. Jei dar atmintis stengėsi atsiminti, kad galėtų paklausta ši tą atsakyti, tai dvasia tame darbe nedalyvavo. O gyvenimo patirtis aiškiai rodo, kad vien *tikybos mokymosi, ir sąžiningo, gyvenimui neužtenka. Reikia studijų, reikia tikro ir nuoširdaus įsigilinimo į tuos dalykus*. Kiekvienas šviesiai galvojantis turi pajėgti pats sau duoti apyskaitą, kodėl jis tiki. Besivadovaujant Katalikų Akcijos principu, mažiau mokytas žmogus turi teisės laukti iš tikinčiųjų šviesuolių gilesnio pagrandimo tikė-

jimo tiesų bei aiškesnio nušvietimo jame kilusių klausimų. Ar visa tai neįpareigoja mus tikėjimą studijuoti ir tų studijų niekad neapleisti?

Pascal nepaprastai baisesi tais, kurie tikėjimą permažai pažindami, visai nesirūpina šia savo liūdna būtimi bei josios pasekmėmis. O nesirūpinantiems pažinti, prieš jį dar kovojantiems, *Pascal* neranda pakankamai griežtų žodžių: "Kovodami prieš religiją, jie turėtų tvirtinti, kad jie padėjo visas pastangas visur ieškoti (religinės tiesos I. N.), bet patenkiančio atsakymo jie niekur nerado... Bet, iš tikrųjų, niekas jų taip nedarė... Jie mano padėję pakankamai pastangų keletą valandų paskaitinėję kurią nors šv. Rašto knygą, arba paklausinęję kurio nors dvasiško tikėjimo klausimais, ir vėliau giriasi, kad jie veltui ieškojo (tikėjimo tiesos I. N.) knygoje ir pas žmones. Bet aš jums pasakysiu, ką ir anksčiau esu jums sakęs, kad šis nerūpestingumas yra nepakeliamas. Juk čia reikalas liečia mus pačius, mūsų buitį". Kitoje vietoje šis didysis mintytojas šitaip nerimauja ir priekaištuoja: "Tas, kuris abejoja ir neieško yra labai nelaimingas ir nedoras ir jeigu dar, be to, jis yra ramus ir patenkintas... tada aš nežinau, kaip tokią pasibaisėtiną būtybę aptarti".

Jei šiaip kitose srityse išsimokslinęs ir išsilavinęs žmogus, savo religinio pažinimo nedaugina, negilina, tada susidaro anas pragaištingas dvasinės pusiausvyros suardymas, kai iš vienos pusės turima universitetinis išsilavinimas, tuo tarpu iš antros pusės pasaulėžiūros klausimais jis pasilieka dvasinis neūžauga. Tad nenuostabu, kad per šią nepakankamo religinio pažinimo spragą veržiasi abejonės ir svyravimai, ir kad toks šviesuolis, inteligentas žmogus nepa-

jėgia suderinti "savo" religijos su savo mokslu. Jei šios rūšies žmogus nenori visai prarasti tikėjimo, jam reikalinga jį giliau pažinti, jį pakelti, jei ne iki universitetinio, tai bent iki žymiai aukštesnio lygio ir jame subręsti, kaip jis yra jau subrędęs kito mokslo srityje. Tik tada pusiausvyra bus atstatyta, spraga užpildyta ir tarp jojo mokslo bei jo religinio pažinimo išnyks prieštaravimai, atslūgs įtempimas.

Religiją giliau pažinus, neišvengiamai kiekvienam paaiškės, kad tikėjimo ir mokslo tiesa negali viena kitai prieštarauti. Jei kartais atrodo, kad prieštarauja, tai šis išpūdis susidaro arba todėl, kad tikėjimo tiesos iškreipiamos ir nesuprantamos ir taip nusakomos, kaip jų pati Bažnyčia nenusako, arba, kai mokslo hipotezė visai nepagrįstai paverčiama tiesa. Tuo tarpu, tarp gerai suprastos tikėjimo tiesos ir tikro, įrodyto mokslo, arba sveiko protavimo, negali būti prieštaravimo. Ir viena ir kita tiesa, ir protas ir tikėjimas, eina iš Dievo, o Dievas gi negali pats sau prieštarauti. Nenorima tuo pasakyti, kad kaip mokslo tiesa, taip ir tikėjimo tiesa turi tą patį apčiuopiamą aiškumą, nors kaip tikėjime, taip ir moksle yra paslapčių. Kitaip ir būti negali. Dievas, pasaulio ir apreikšto tikėjimo autorius, nebūtų Dievas, jei mūsų protas bet kurioje srityje galėtų Jį pilnai apimti. Taip, tikėjime yra sunkenybių, neaiškumų, bet "tūkstantis sunkenybių dar nesudaro pagrindo abejonei", sako Newman.

Kad tikėjimo tiesos yra rimtai pagrįstos, kad jas rimtais argumentais negalima paneigti, sugriauti, rodo ir tas faktas, kad net pačių didžiųjų tikėjimo priešų ginklas – tai pajuoka. O tas, kuris pajuokia, įrodo savo argumentų silpnumą ir bejėgiškumą.

Pajuoka – tai silpnųjų ginklas. O ši ginklą, kaip rodo patyrimas, absoliuti netikinčiųjų dauguma laiko savo rankose. Nepajėgdami rimtai kalbėti, nes tam reikia pasiruošimo ir pažinimo, jie griebiasi nieko nekainuojančio ginklo, kuriam vartoti nereikia nei pasiruošimo nei mokslo.

Vis labiau tikėjimo pažinimą gilindami, prieisime prie įsitikinimo, kad *tikėjime nėra nenugalimų sunkenybių*, kad abejonės gali būti išsklaidytos, kad tikėjimo tiesos yra pagrįstos gilios logikos, kad nėra išmintingo pagrindo netikėti. Tą įsitikinimą patvirtins mums ir įvairūs gyvenimo faktai. Juk absoliuti mokslininkų dauguma Dievą tikėjo. Juk ir didžiausi tikėjimo priešai (ir tai ne mirties patalė) atsiverčia, t. y. įsitikina, kad klydo, ir pirma prieš tikėjimą savo raštais kovoje, pradeda jį ginti. Ar ši aplinkybė nerodo, kiek įtikinamos jėgos yra tikėjime, jei ji įstengia perorientuoti net priešus? Juk ir kraštuose už "geležinės uždangos", nepaisant didžiausios antireliginės propagandos, religinė propaganda yra uždrausta. Ar mes pagalvojame, ką tai reiškia? Tai reiškia, kad jie jaučia savo antireliginių argumentų silpnumą, kad jie bijo atviros kovos, kad jie bijo religinio žodžio, kuris, kaip jie nesąmoningai jaučia, gali kitus įtikinti. Ir taip, kaip pirmieji pajukos, taip ir šie griebiasi silpnųjų ginklo: policijos prievartos, kad tikėjimo atstovams surakintų lūpas. Jei netikėjimas ir jo įrodinėjimai būtų taip stiprūs, kaip kad jie tvirtina, jei tikėjimo pagrindai būtų taip silpni ir paniekos verti, kaip kad jie teigia, tada jie nebijotų religinės propagandos, tada jie norėtų viešai su religija aiškintis, kad prieš visus jos silpnumą parodytų ir ją sugriautų. Jie to nedaro todėl, kad netikėjimas yra per daug

drumzlinas, kad galėtų stoti tiesos saulės akivaizdon!

Jei, iš viso, tikėjimą reikia pažinti, jojo pažinimą gilinti, kad jo nenustotum, ar jam kelią savo sielon paruoštum, *tai visų pirma reikia pažinti Dievą*, kuris yra religijos pradžia, pagrindas ir turinys. Visos tikėjimo tiesos eina iš Dievo, rodo į Dievą, veda į Jį. Giliau panagrinėjus žmogaus prigimtį, jos siekius, jos ilgesius, matome, kad viskas žmoguje tiesia ranką į Dievą ir "kaip paukščiukas iškritęs iš lizdo, taip mūsų siela šaukiasi Dievo", rašo L. Tolstojus.

Dievą pažinti reikia, nes tai yra Esybė, kuri sudarė gyvenimo turinį kilniausių ir geriausių žmonių, gyvenusių šiame pasaulyje. Tai šventieji. Jie Dievui gyveno. Dievu gyveno ir visa Dievo garbei kūrė, savo visu gyvenimu visus į Dievą kvietė, jiems kelią rodė. Atsirėmę į Dievą, jie pačius save peraugo ir, heroiskai gyvendami, heroiskai teigė, kas yra dieviško žmoguje. Atsirėmę į Dievą, jie pasidarė žmonijos pasididžiavimas ir garbė.

Nėra kitos Esybės, į kurią visi amžiai, kiek tik istorija gali išvelgti, visos tautos ir absoliuti žmonių dauguma, būtų taip tikėję, kaip Dievą, arba Dievybę.

Štai kodėl nepažinti Dievo, tai nepažinti pačios svarbiausios ir esmingiausios Esybės, kuri, tartum Dvasinė Saulė, lydi žmonijos gyvenimą. Nenuostabu, kad ir Jėzus Kristus, savo Vyriausiojo Kunigo maldoje, nurodė mums tą patį svarbiausiąjį ir esmingiausiąjį pažinimo objektą, tai Nematomą ir Matomą – Įsikūnijusį Dievą: "Tai yra amžinasis gyvenimas, kad jie pažintų Tave, vienatinį tikrąjį Dievą ir kurį Tu siuntei, Jėzų Kristų" (Jom 17, 3).

Ignas Naujokas

TĖVŲ IR VAIKŲ SANTYKIAI IŠEIVIJOJE

Šeima dažnai apibūdinama, kaip pagrindinė socialinė institucija arba kaip pagrindinis socialinis junginys ir kaip pagrindas visiems kitiems socialiniams junginiams, nes nuo jos tvarkingumo ir vidinio harmoningumo pareina visų kitų socialinių junginių sėkmingumas ir jų siekiamų tikslų efektingumas. Lygiai teisingai šeima yra aptariama ir kaip intymiausias socialinis vienetas, nes jos narių tarpusavio santykių glaudumas ir intymumas yra didesnis, negu bet kokiame kitame socialiniame junginyje.

Be vyro ir žmonos santykių, kurie yra skirtingos prigimties, tėvų ir vaikų santykiai yra nepalyginamai sudėtingesni ir turiningesni, negu bet koks žmogiškas atskirų individų ar grupių santykiavimas. Visų pirma, tėvus ir vaikus riša biologiniai ryšiai – kraujo ryšiai – nes vaikai biologiškai yra, tarsi, tėvų dalis – tiesioginis jų prigimties paveldėjimas bei pratęsimas.

Normaliai tėvus ir vaikus glaudžiai jungia emociniai ryšiai, būtent, tėvų – vaikų meilė. Vaikas išauga tėvų, o ypač motinos, meilės įtakoje, per kurią jis patiria didžiausią jos švelnumą ir pasiaukojimą jam. Jos susi-

rūpinimas juo ir jos gero jam siekimas dažniausiai baigiasi tik jos mirtimi. Vaikus su tėvais jungia ir ekonominiai reikalai. Tėvai vaikus aprūpina ir užlaiko iki jie gali pradėti savarankiškai gyventi. Praktiškai tėvai visada stengiasi pastatyti savo vaikus stipriai ant kojų ekonomiškai ir šiaip kaip galima geriau paruošti juos geresniam gyvenimui. Vaikai gi normaliai rūpinasi savo tėvais jų senatvėje. Greta ekonominio atžvilgio, tėvus ir vaikus jungia bendras rūpinimasis tarpusavio saugumu, tarpusavio pagalba, kai ji kuriai nors pusei yra reikalinga. Tėvų – vaikų santykius nuspalvina bei įprasmina ir tėvų auklėjamąsias pastangas. Tėvai yra pirmieji ir patys svarbiausi vaiko auklėtojai. Normaliai jokia mokykla negali jų pakeisti. Jie įveda vaiką į aplinkos pažinimą ir duoda pagrindą vaiko religijai. Jie padeda susiformuoti jo įpročiams, Jo laikymuisi, ir jo charakteriui; jų pažiūrų bei nuomonių įtakoje formuojasi jo įsitikinimai ir idealai; jų padedamas, jis nusistoto sau gyvenimo kryptį ir jam pasiruošia. Tas tėvų auklėjamąsias pastangas daro sėkmingesnes jų autoritetas arba tėvų – vaikų autoritetiniai santykiai, kurie susiformuoja kūdikystėje ir nesibaigia net ir žmogui subrendus, nes normaliai tėvų įtaka neišnyksta per visą žmogaus gyvenimą. Visiems gi tėvų ir vaikų santykiams daro įtakos jų religinė padėtis. Įsakymas gerbti tėvą ir motiną, suprastas plačia prasme, apima visas tėvų pareigas vaikams ir vaikų pareigas tėvams.

Žiūrint iš visų kalbamų atžvilgių, šeimos reikalai sujungia visus šeimos narius. Vieno šeimos nario asmeniniai dalykai drauge paliečia ir visus kitus šeimos narius. Teoriškai svarstant šeimą, kaip organinį vie-

netą, neretai atrodo, kad tėvų ir vaikų santykiavimas, turįs giliausias biologines šaknis, nuspalvintas giliausia vaikų meile ir pasiaukojimu, abiem pusėm naudingas ekonomiškai ir sankcionuotas religiškai, turėtų būti darnus. Atrodo, kad normaliai neturėtų juose būti vietos nesusipratimams bei konfliktams. Praktiškai vispusišką darnumą ir čia nevisada rasime. Ir visiškai palankiomis aplinkybėmis jauniems žmonėms augant ir bręstant, šeimos santykiuose atsiranda didesnių ar mažesnių nesklandumų bei įtempimų ir tylių dramatiškų išgyvenimų. Iš vienos pusės neįvertinta meilė, kartumas bei nusivylimas su didžiausiu susirūpinimu seka jauno žmogaus žingsnius; iš kitos gi pusės veržimasis į savarankiškumą ir siekimas savo teisių kankinasi sąžinės priekaištais ir vis dėl to suka į šalį iš tėvų eito kelio ir ilgisi platybių bei tolumų, kurias mano rasti toliau už tėvų matomo horizonto.

Tėvų ir vaikų santykių nesklandumai natūraliai iškyla dėl dviejų priežasčių: 1) kiekvienas augantis žmogus jau savo vaikystės pabaigoje pergyvena jausmą, kad artima tėvų globa jį varžo, kad joje lyg ir nėra sąlygų jam išsiskleisti; vėliau jam pradeda atrodyti, kad suaugę jo nesupranta; ir taip jis, siekdamas savo brendimo tikslų, pradeda nuo tėvų nutolti bei atsipalaiduoti nuo jų didelės globos, kad įaugtų į platesnę bendruomenę. 2) Jaunuosius nuo vyresniųjų skiria ir kartų skirtumai, kurie susidaro iš to, kad vyresnieji daugiau gyvena didžiosiomis vertybėmis ir dvasia tų laikų, kuriuose jie augo ir brendo; jaunesnieji gi nebūna giliai įsigyvenę į vertybių sistemą, mažiau pažįsta praeitų laikų palikimą, lengviau pasiduoda pagaunami nau-

jųjų laikų dvasios, mažiau kritikuoja jos trūkumus ir paviršutiniškumą, lengviau susižavi paviršutinišku efektingumu ir mažiau ieško gilesnės dalykų prasmės.

Dėl kalbamų priežasčių tam tikri daugiau ar mažiau aiškūs nesklandumai tėvų ir vaikų santykiuose amžinai kartojasi ir, gal būti, jie yra neišvengiami. Tačiau normaliai jie nebūna labai dideli ir vėliau išsilygina. Normaliai brendimo laikotarpį pergyvenęs jaunuolis vėl tampa jautrus savo tėvų atžvilgiu, vėl ima juos nuoširdžiau vertinti, vėl grįžta jiems pagarba. Tėvai gi pamiršta praėjusius nesklandumus, džiaugiasi savo vaiko subrendimu ir nebetrukdo jo besireiškiančio savarankiškumo. Lygiai senieji apsibranta ir su mintimi, kad laikai nuo jų jaunystės jau pakitę, ir sutinka su tuo, kad jų subrendę ir suaugę vaikai gali turėti kitokių reikalavimų ir įvairius klausimus spręsti kitaip, negu tai buvo jų jaunystėje. Didesnių nedarnumų tuose santykiuose pasitaiko ten, kur tėvai ir vaikai yra stačios ir nepalenkiamos prigimties žmonės. Normaliame Lietuvos gyvenime dideli tėvų ir vaikų nesusipratimai buvo labai reti. Įsakymas gerbti tėvus buvo tiek respektuojamas, kad jo šviesoje išsilygindavo tėvų ir vaikų santykių nesklandumai. Šeimos gyvenimas Lietuvoje vyko pagal iš seno išgalėjusias tradicijas, kuriose turėjo savo vietą svarbiausios didžiosios vertybės. Šeima buvo židinys, kuriame vaikas įsigijo vertybių sąvoką ir išmoko jas koordinuoti bei integruoti į vieną sistemą. Per vertybių integraciją integravosi ir pati šeima.

Didelį sąmyšį į šeimos santykius įnešė tremtis. Nenormalus stovyklų gyvenimas suvedė visus į vieną masę, kurioje dingo šeimų atskirumas

ir tėvų autoritetas. Vaikai sutapo su mase, dingo jų santykių su tėvais intymumas. Nenormaliose sąlygose augančio ir bręstančio jaunimo akyse sumažėjo mokslo ir, iš viso, auklėjimo vertė. Tėvų puoselėjamos vertybės ir tradicijos jaunimui ėmė atrodyti nesvarbios ir nebereikalingos, o patys tėvai jiems dažnai atrodė tik nesugebą prisitaikyti prie naujos padėties, senoviški ir konservatyvūs. Jei jie dar mokėsi mokyklose, tai tas daugeliui jų atrodė, kad jie tai darė be didelio reikalo, o tik pildydami tėvų norą. Šiaip tėvų siekimai tapo jiems lyg ir svetimi. Taip perėjimas iš normalaus gyvenimo į benamio būklę ir to benamio varginga dalis iš esmės pakeitė tėvų ir vaikų santykius. Dar daugiau juos pakeitė tremtinių išsikūrimas Naujajame Pasaulyje. Jei gyvenant Vokietijoje, jauniems dar buvo sunku atremti jiems tėvų daromus priekaištus dėl įvairių nukrypimų, tai šiame krašte prigijusi tvarka sudarė žymiai palankesnes sąlygas pateisinti bet kuriems tėvų ir vaikų santykių iškrypimams. Vokietijos stovyklose prasidėjusi šeimos dezintegracija čia užsikonservavo. Čia ji rado sau labai palankų teorinį pateisinimą ir kitokius tėvų – vaikų santykius.

Tėvų ir vaikų santykius tremtinių šeimoje čia keičia keletas aplinkybių.

1. Teoriškai tėvų ir vaikų santykius iš esmės kitaip formuluoja čia vyraujanti pragmatinė filosofija ir jos sukurta natūralistinio vaikocentrinio auklėjimo teorija. Tiesa, ta natūralistinio auklėjimo teorija nėra Amerikos išradimas. Ji buvo sukurta Europoje, ir žymiausi jos autoriai buvo europiečiai J. J. Rousseau, E. Key, L. Tolstojus. Bet ten ji neprigijo ir auklėjimo revoliucijos ten nepa-

Vienodi interesai, rūpesčiai ir vargai...

darė. Ten per daug stipriai prigijusi kultūros bei vertybių perdavimo auklėjimo teorija, per daug stipriai nusi-stovėję patriarchališki šeimos santykiai, ir revoliuciniai šūkiei auklėjime ten nebuvo labai vertinami. Neradusi Europoje pritarimo, kalbama natūralistinė teorija gerai derinosi su J. Dewey pragmatistine filosofija ir jo pedagogine teorija. Jo auklėjimo supratimas yra pagrįstas vaiko savarankišku patyrimu ir paties vaiko interesais. Auklėtojai jame vaidina tik pagalbinį vaidmenį, sudarydami tik daugiau vaikui palankias sąlygas veikti pagal jo paties interesus, veikti su jo paties pasirinkta medžiaga ir tuo būdu išgyti savarankiško patyrimo ir savarankiškai susiformuoti sau principus. Nei tėvams nei kitiems auklėtojams neduodama teisės veik-

ti taip, kad vaikas pasisavintų jų išitikinimus, jų pažiūras ar principus. Suaugusiųjų daromos pastangos pertiekti vaikams savo pažiūras čia vadinamos indoktrinacija ir smerkiamos, kaip žalingos jo individualybės išsivystymui. Ta teorija, kovojanti dėl auklėjimo, pagrįsto vaiko interesais ir jo paties savarankišku patyrimu, faktiškai išlaisvina vaiką iš tėvų ir mokytojų autoriteto ir įtakos. Dewey ir jo šalininkai, siekdami paveikti visuomenės religines, moralines ir socialines pažiūras auklėjimo kelyje, kaip tik bando daryti labai daug sugestijų visą auklėjimą organizuoti taip, kad ko mažiausia liktų vietos tėvų įtakoms ir, kaip jie vadinama, indoktrinacijai. Kadangi J. Dewey pedagoginė filosofija yra plačiai prigyjusi Amerikos auklėtojų sluoksniuose ir daugiausia ji dėstoma populiarioje pedagoginėje literatūroje, ji čia yra praktiškai labai paveikusi tėvų ir vaikų santykius.

2. Į šeimos santykius daro smarkią įtaką ir didelė Amerikos civilizacijos pažanga. Čia viskas kinta labai greitai, ir viskas pasensta taip pat labai greitai. Plačiuose sluoksniuose geru dalyku laikoma tai, kas nauja; visų idealas yra naujausias modelis. Kas anksčiau buvo – viskas pasenę. Ką tėvai žino, tas viskas jau seniai pasenę. Kaip jie anksčiau gyveno, tai yra jau dėmesio nebeverta praeitis. Jų nuomonės ir nusistatymai – taip pat tik praeičiai tinka. Jas gerbti – tai tik rikiuotis į atsilikusiujų eiles.

3. Beveik visi lietuviai čia įsikūrė didmiesčiuose. Urbanizacija gi žmogų sumasina. Nuolatinis susidūrimas su daugeliu žmonių nustelbia artimųjų žmonių reikšmę. Daugybė išpūdzijų, gaunamų iš tankios žmoniškos aplinkos, atbukina jautrumą artimie-

siems bei saviesiems. Per tą žmogaus sumasinimą į šeimą ateina taip vadinamos gatvės įtakos, būtent, padykusių vaikų ir žemos moralės žmonių įtakos, per kurias vaikai užsikrečia vulgarumu, blogais įpročiais ir neigiamu nusistatymu savo tėvams ir visa tam, kas vadinama išauklėjimu.

4. Į tėvų įtaką savo vaikams gal daugiausia atsiliepia jų socialinė padėtis. Dirbdami abu fabrikuose, tėvai per dienas nemato savo vaikų ir negali sekti jų elgesio. Jie nežino, kur, kaip ir su kuo jų vaikai leidžia laiką, negali per dienas daryti jiems reikiamos įtakos, negali jų kur reikia paskatinti ir kur reikia sudrausti. Vakaraus pavargę neturi energijos su jais pabendrauti, su jais išitraukti į bendrą darbą, žaidimą ar kitokią veikimą. Taip vaikai pamažu nutolsta nuo tėvų. O kai jų interesus pagauna dalykai, esą už šeimos ribų, tai jie per daug savo tėvų ir nepasigenda, ypač kai jie pajunta tėvų varžymą tuose dalykuose, kurie jiems įdomūs ir kuriuose jie nemato nieko bloga. Dažnai gi būna taip, kad per dieną vaikai, likę vieni, gyvena vieną gyvenimą – savarankišką ir jiems įdomų – vakare gi, grįžus tėvams, jie pereina į kitokią gyvenimą – suvaržytą, su tėvų pastabomis ir draudimais. Iš to vaikams susidaro išpūdis, kad visokie tėvų varžymai sudaro jiems ypatingą būklę, skirtingą nuo visų kitų vaikų, kurie nevaržomi. Toliau jiems atrodo, kad visa tai yra tik dėl to, kad jų tėvai kitokie, negu visi kiti, kad jie nuo kitų skiriasi tik tuo, kad jie čia neprisitaiko ir atsilikę. Taip susidaro padėtis, kurioje asmeninis tarp tėvų ir vaikų kontaktas, kuris yra esminis dalykas vaikų auklėjimui, arba sumenkėja arba yra labai ne-

sklandus. O kai paaugliai patys nu-eina dirbti į darbovietes, tai jie neretai pasijunta prisitaikę geriau, negu jų tėvai, su kuriais jie jau nevisur norėtų rodytis. Tada jau vaikas seka nebe tiek savo tėvus, kiek tuos asmenis, kurie jam labiau naujoje aplinkoje imponuoja. Ta gi jaunimo dalis, kuri toliau mokosi ir lavinasi, greitai pasijunta, kad savo žiniomis ir pažangumu jau pralenkia tėvus, nes anų kitados įgytos žinios yra jau pasenusios.

5. Nejungia tėvų su vaikais nė laisvalaikis, nes čia nėra tradicijos, kad jis būtų tvarkomas taip, kad jį praleistų visa šeima drauge.

Visos šios aplinkybės sudaro augančio jaunimo nuotaiką, kurioje nėra daug vietos pagarbai vyresniesiems. Užaugę vaikai eina kiekvienas sau, dažnai palikdami senus tėvus savo likimui. Ypač nureligėjusiose šeimose nemėgstama liktis gyventi drauge su tėvais. Nemėgstama net gyventi iš tėvų paveldėtuose namuose. Tėvų palikimas čia paprastai parduodamas ir kuriamasi naujoje vietoje.

Nors visur žmoguje prasiveržia individualistinės bei egoistinės tendencijos, tačiau šio krašto tėvų ir vaikų santykiuose jos yra daug stipresnės negu bet kuriame Europos krašte. Čia jos yra susilaukę filosofinio pateisinimo ir yra teoriškai vyraujančios auklėjimo krypties toleruojamos. Čia per daug skatinamas jauno žmogaus savarankiškumas ir sugebėjimas prasimušti, o per maža tevertinami jo santykiai su tais asmenimis, iš kurių jis biologiškai ir dvasiškai yra išaugęs ir su kuriais palaikomas darnus sugyvenimas sudaro jam palankiausią dirvą sveikai išaugti ir subręsti. Čia labai akcentuojamas reikalas išmokyti augančiuo-

sius gyventi drauge, tačiau pamiršama, kad visų socialinių santykių pagrindas yra vaiko ar paauglio santykiai šeimoje. Beieškant čia vyraujančiai pedagogikai būdų apsaugoti vaikui ar paaugliui nuo nemalonumų bei įtempimų šeimoje ir mažinant šeimos vaidmenį, tuo pačiu čia atjungiama nuo savo pareigų pati svarbioji auklėjimo institucija.

Grįžtant prie lietuviško jaunimo, atrodo, dar nebūtų teisinga jo auklėjimą visiškai sulyginti su vietos tokių pat socialinių sluoksnių auklėjimu. Lietuviškas jaunimas vis dar nėra susiliejęs su šio krašto jaunimu, ir jis yra dar kitoks. Naujųjų lietuvių ateivių vaikai yra europiečių tėvų vaikai, europiečių tėvų auklėtiniai, ir jų auklėjimui dar per daug įtakos tebedaro europinės tradicijos, kurias tebepuoselėja jų tėvai. Taip pat jie dar su daug kuo, kas čia įprasta, sąmoningai nesutinka. Dar jie daug ką vertina kritiškai, daug ko nenorėtų pasisavinti kaip nevertingų dalykų. Tačiau, greta to, jau negalėtume paneigti, kad čia dabar augantis lietuviškas jaunimas jau daug kuo yra susižavėjęs, kas jį jau skiria nuo savo tėvų. Nenorėdamas iš kitų išsiskirti ir išsijungdamas į vietos vaikų būrį, tremtinių vaikas jau daug kur savo tėvams nebepritaria ir norėtų eiti kitokiu keliu. Tuo būdu jo emociniai ryšiai su tėvais menkėja. Lygiai sekdamas kitų draugų nuotakas, jis svajoja ir apie ankstyvą ekonominį nepriklausomumą. Dėl to ir šeimos ekonominiai ryšiai tvirtai nesuauga ir anksti atsipalaiduoja. Dėl aplinkos įtakų mažėja ir tėvų autoritetas, o kartu su tuo daromos vis mažiau efektingos ir jų auklėjamosios pastangos. Taip pamažu kinta tėvų ir vaikų santykiavimas. Pamažu dingsta Lietuvoje buvusios šeimos ir auk-

lėjimo tradicijos, priaugantis jaunimas vis labiau pasuka į čia vyraujančias tendencijas. Taip susidaro tėvų ir vaikų siekimų priešingumai. Tėvai jaučia, kad vaiko išauginimas ir išauklėjimas reikalauja ilgos jų globos bei rūpesčio, tačiau su kartumu patiria, kad vaikas jų vengia ir kad jam didesnę įtaką daro tie aplinkos reiškiniai, nuo kurių jie kaip tik norėtų savo vaikus apsaugoti. Paaugę gi vaikai kartais pasisako patys žiną savo kelius ir reikalus; prieš tėvų prievartą jie gali šauktis net ir policijos pagalbos. Tėvai jaučia moralinę pareigą visada domėtis savo vaikų likimu ir daryti jiems įtakos, kiek jiems įmanoma, tačiau vaikai, anksti verždamiesi į savarankiškumą, vengia bet kurių tėvų įtakų. Tėvai siekia savo vaikus palenkti tvarkingumui ir vidiniam susidrausminimui, o vaikuose formuojasi, kaip viena pagrindinių tendencijų, veržimasis į laisvę, laisvę iki palaidumo. Tėvai paprastai skiepija vaikuose darbštumą, o vaikus vis labiau žavi visa tai, kas jiems sudaro "good time". Kas tėvams atrodo charakterio ugdymu, tas čia augantiems vaikams dažniausiai visiškai nesu-prantama.

Įvairių įtakų bei tendencijų veikiama šeima pamažu nebetenka tos vidinės jėgos, kuri glaudžiai sujungtų visus šeimos narius ir sulaukytų juos nuo ankstyvo išsiskirstymo. Nesant šeimoje vidinio vieningumo, nukenčia joje augančio jaunimo socialinis, moralinis, religinis ir kitų sričių subrendimas.

P. Maldeikis

Vyras geidžia pavojų ir žaidimo. Dėl to jis geidžia moters, kaip pavojingiausio žaislo.

Zarathustra

LIETUVIŲ IR AMERIKIEČIŲ JAUNIMAS

Praėjusių metų paskutiniame numeryje buvome davę jaunimui keletą klausimų. Pirmajame buvo klausama, koks yra skirtumas tarp lietuvių ir amerikiečių berniukų ir mergaičių. Jau atėjo keletas atsakymų, kuriuos visus sugrupavus, štai ką galima pasakyti:

1. *Lietuviai yra mandagesni.* Beveik visi pastebėjo tai, kad lietuvių jaunimas mandagiau elgiasi tarp savęs, o taip pat ir su tėvais bei vyresniaisiais. Kai kurie šį faktą mėgino aiškinti amerikiečių naudai tuo, kad jie atrodo kartais nemandagesni tik dėl to, jog yra daug paprastesni ir natūralesni už lietuvius. Lietuviai esą labai ambicingi, pilni puikybės, ypač mergaitės labai išivaizduojančios ir nenorinčios su bet kuo kalbėti. Tačiau ir tie, kurie teigė, jog lietuviai yra mandagesni, su liūdesiu pareiškė, kad dabar jau tas mandagumas pradeda nykti, vis daugiau išivyrėja storžieviškumas, brutalumas, negerbimas kitų. Tai esanti svetimųjų įtaka.

2. *Lietuviai kultūringesni.* Jie yra daugiau apsiskaitę, daugiau išsilavinę, daugiau domisi rimtesniais dalykais. Amerikiečiai tesidomį tik Hollywoodu. Taip pat lietuviai daug tvar-

kingesni apsirengime. Amerikiečiai jokio dėmesio nekreipia į rūbus, kartais į kultūrinius parengimus eina taip apsirengę, lyg kad eitų dirbti į fabriką. Kalboje vartoja daug nekul-
tūringų, negražių žodžių. Bendrai, lietuviai yra gilesni, o amerikiečiai paviršutiniškesni visuose dalykuose.

3. *Lietuvaitės yra kuklesnės, bet ambicingesnės už amerikietes.* Beveik visi pripažįsta, kad lietuvaitės dar yra kuklesnės ir santūresnės už amerikietes, dar visiškai neužmiršusios lietuviškų papročių, tačiau dažnai vaidinančios dideles damas. Atrodo, kad jų ambicijai svetima įtaka jokios naudos nedavė, tačiau mergaitės labai pasidavė svetimai įtakai savo apsirengime ir pasipuošime. Užmiršę lietuvaitės natūralų grožį, jos

smarkiai padeda sekti Hollywoodo žvaigždes, dažosi, grimuojasi, rūko. Tad kai kurie klausia, ar dar ilgai mūsų lietuvaitės pasiliks kuklesnės už svetimtautes, ar gal greitai jas pralenks.

4. *Amerikiečiai religingesni.* Visi sutinka, kad Amerikos jaunimas daugiau praktikuoja religiją, dažniau eina prie sakramentų, bet drauge ir pastebi, kad jų religinė praktika esanti paviršutiniška. Lietuviai rečiau eina prie sakramentų, bet geriau jiems prisiruošia ir geriau supranta jų reikšmę.

Jokių komentarų šiuo kartu nepri-
dėsime. Laukiame daugiau pasisaky-
mų taip pat ir kitais klausimais. Kitą
kartą plačiau visa tai panagrinsime.

Redakcija

B E R T A H U M M E L

(1909 – 1946)

Kiekvienam patinka ir sukelia švelnius jausmus jaunosios vokiečių dailininkės Bertos Hummel daugiausia iš vaikų gyvenimo paimti piešiniai arba gipsinės statulėlės, paprastai vadinamos "humeliukais". Gal nėra buvę kito panašaus šios srities dailininko. Hummel savo švelnia moteriška širdimi labai gerai atjaučia vaiko pasaulį, kuris suaugusiam dažnai atrodo juokingas, bet vaikui jis yra labai rimtas. Kai kurie vaikiško gyvenimo įvykiai suaugusiam gal juoką sukelia, bet pačiam vaikui jie ašaras išspaudžia. Tie patys dalykai, kurie suaugusiam atrodo komiški, vaikui neretai yra tragiški. Visa tai puikiai atsispindi šios jaunutės dailininkės kūrinuose.

Praėjusių metų septintąjį "Laiškų Lietuviams" numerį buvome ilius-

travę jos piešiniais, pasižyminčiais švelniu humoru. Ir šiame numeryje yra keletas jos kūrinių, vaizduojančių vaiko gyvenimą: jo švelnumą, paprastą pamaldumą, įvairias "nelaimes" ir "vargus". Štai mažas berniukas, užsikabinęs ant peties šautuvą, eina į laukus medžioti, o gal, vaizduodamas kareivį, pasaulio užkariauti... Jis drąsus, karingai nusiteikęs, lyg didžiausias herojus. Tik štai pamato ant smilgos užšokusį žiogelį ir visa jo drąsa dingsta, pasišaušia iš baimės plaukai, vos nenukrinta nuo peties šautuvas... Arba štai kitas "herojus" lipa verkdamas ant tvoros, pamatęs varlę. Gal mums tai juokinga, bet vaiko pasaulyje tai yra dideli ir svarbūs įvykiai.

Hummel mėgsta vaizduoti drauge berniuką ir mergaitę. Tos "porelės"

BERTA HUMMEL

Autoportretas

kalbėte kalba apie tyrą, vaikišką meilę, apie tų dviejų jautrių širdukių vienybę, paremtą bendra galvosena, bendrais interesais, rūpesčiais ir vargais. Neužmiršta ji ir vaiko religijos, parodydama jį kaip sparnuotą angeliką, tyliai budintį prie miegančio Kūdikelio, arba atnešusį pievos gėlių Madonai pakelės koplytėlėje.

Visa tai taip švelnu, gražu, papras-ta. Jos piešiniai bus įdomūs vaikams, bet gal dar įdomesni suaugusiems. Gal jie papuoš suaugusiojo veidą švelnia šypsena, o gal iš akių ir ašarą išspaus. Tas vaiko gyvenimas yra

toks paprastas, bet drauge ir toks įdo-mus.

Berta Hummel gimė Bavarijoje. Sulaukusi septynerių metų, pradėjo lankyti pradžios mokyklą. Iš kitų vaikų ji tuoj išsiskyrė savo pastabumu, linksmumu, gyvu charakteriu. Ji vis-kuo domėjosi, viskam buvo atviros jos akys. Toks linksmas ir gyvas charakteris kartais kliudydavo jai susikaupti, susikoncentruoti. Ji buvo labai pastabi ir išradinga. Tuoj pradėjo mėginti popieryje vaizduoti tai, ką pastebėdavo jos žvalios akys: pradėjo piešti. Mokyklos draugėms

Ar ta biauzybė manęs nepasieks?

buvo didelis džiaugsmas, kai Berta nupiešdavo jų portretus, kuriuose jos save lengvai pažindavo. Dar didesnis džiaugsmas ir pasididžiavimas buvo šiai jaunai artistei, kad ji jau moka piešti. Ji svajoję, kad gal kada nors taps garsi menininkė. Ir būdama gimnazijoje Berta mėgo piešti. Šioje srityje ji neturėjo sau lygių. Kiekvienas pastebėjo, kad ši mergaitė turi neabejotiną talentą. Tai suprato ir tėvai, todėl po gimnazijos studijų ją išleido į Miuncheną studijuoti meno. Čia Bertai atsiradė nauji horizontai, viską ji šiame didmiestyje stebėjo, iš visko mokėsi ir stengėsi vis tobuliau teptuku išreikšti tai, ką jautė jos jautri širdis. Miesto pramogų, meno galerijos ir muziejai pajavairino jos kūrybą, bet ta pati jautri ir švelni siela viską nudažydavo ta pačia malonia spalva. Ji žavėjo kitus

ne tik savo piešiniais, bet ir savo asmenybe. Juk pagaliau ir jos piešiniai yra tokie švelnūs ir malonūs dėl to, kad juose atsispindi autorės charakterio švelnumas ir sielos kilnumas.

Ji blaiviai žiūrėjo į gyvenimą, blaiviai jį ir vaizdavo, bet niekad vietoje nestovėjo, visada siekė to, kas gražiau ir kilniau. Švelniu pamaldumu persunkti jos kūriniai, be abejo, buvo švelniai pamaldžios prigimties padaras. Norėdama geriau atsilyginti Tam, Kuris ją apdovanojo tokiu gražiu talentu, nutaria Jam ypatingu būdu pasišvęsti ir 1934 m. įstoja į Pranciškonių vienuolyną, pasirinkdama sesers M. Inocencijos vardą. Pasikeitė jos išorinė gyvenimo forma, apsivilko vienuolės rūbais, bet viduje pasiliko ta pati švelni, skaiti ir linksma siela, kuri taip yra charakteringa jos prigimčiai ir jos kūriniams.

Hummel ir toliau piešė, vaizdavo naivų, paprastą ir gražų vaikų gyvenimą. Ji stengdavosi atvaizduoti vaikus lygiai tokius, kokius matė savo apylinkėje, tokius, kokie ateidavo pas ją į vienuolyno sodą ir linksmai čiauškdavo su ta vienuole, kuri išoriniai atrodė jau seniai išaugusi iš jų amžiaus, bet viduje buvo tokia paprasta, kūdikiška, kaip ir jie.

Bertos vaikystės svajonė išsipildė. Pradžios mokykloje būdama, ji troško tapti garsia menininke. Subrendusi, tur būt, šį savo norą pakeitė, nes kitaip nebūtų užsidariusi vienuolyne. Vis dėlto vienuolyno sienos jos meniškų kūrinių nepaslėpė, jie paplito po visą pasaulį. Kiekvienas jais gėrėsi, kiekvieno sielą jie pakelia aukščiau, įkvepia kūdikiško džiaugsmo, paprastumo, švelnumo.

Bet Bertos siela veržėsi dar aukščiau. Po sunkios ligos 1946 m. ji palieka šią žemę ir nuskrenda pas Tą, Kuris pasakė: "Leiskite mažutėlius

pas mane, nes jų yra Dangaus Karalystė." Berta Hummel mirė tokia jauna, pačiame amžiaus žydėjime, bet jos senos mes negalėtume nė įsivaizduoti. Ji paliko šį pasaulį, paliko mums ir savo kūrinčius. Ji džiaugiasi dabar paties Paprastumo, Kilnumo ir Šventumo akivaizdoje. Bet mažas tos laimės spindulėlis paliečia ir mūsų širdį, kai gerimės jos piešiniais ar gipsinėmis statulėlėmis.

Juozas Vaišnys, S. J.

“PUSBROLIS”

Koks nuobodus laikotarpis. Kalėdos praėjo, nuskambėjo jų varpeliai, praužė Nauji Metai su taurėmis šampano, ir tepaliko tik vienas šaltas sausis. Prieš akis dar keturi mėnesiai sniego ir šalčio. Danguolė mąsto, bet mintys tokios nelinksmos. Ji jauna, dirba ligoninėje, laisvalaikį praleidžia prie knygų ir muzikos. Bet jaunystei to negana: ateina dienų, kada ji trokšta pasiausti su vėju, pasimėtyti sniegais ir pašūkauti su gatvėje bežaidžiančiais vaikais. Kitomis dienomis ji jaučiasi vieniša ir niekam nereikalinga, bergždžiai stumianti darbo dienas ir betiksliai žiūrinti į ateitį. Jos tėvai paliko Lietuvoje: ji viena tepabėgo. Vokietijoje ją priglaudė tolimi giminės, kuriems už globą ir duonos kąsnį ji valė kambarius, plovė baltinius, virė ir dirbo iš visos širdies. Bet atvažiavus į Ameriką, Danguolė įstojo į gailestingųjų seserų mokyklą. Tada visi jos giminės supyko, kad, užuot dirbus ir nešus pinigus, ji sumanė mokytis, ir nutraukė visus ryšius. Sunkus buvo laikas. Bet stipri valia ir tvirtas tikėjimas padėdavo jai nuovargio valandomis, ir ji ištesėjo.

Štai, jau visi metai, kai ji dirba ligoninėje. Jai čia sekasi: ji įdeda širdį į savo darbą, kiekvienam pasakodama paguodos žodį, niekada pati nesiskųsdama ir nieko nelaukdama už savo patarnavimą. Bet štai, jau 24 metai jai suėjo, ir širdis pradeda trokšti daugiau, negu tik darbo ir poilsio. Ji nedrąsiai varto madų žurnalus, žiūri į šokančias poras, blizgančius deimantinius žiedus ir svajoja apie sniegą už lango, apie mylimą žmogų, ant kurio pečių ji galėtų padėti galvą ir papasakoti savo ilgesį. Bet vienas kitas iš jos pažįstamų visai neatitinka tos svajonės: jie mėgsta truputėlį nugerti, pakortuoti ir pafilirtuoti.

Šiandien Danguolei laisva diena. Ji gerai išsimiega, sutvarko savo kambarį, pasipuošia, bet... neturi kur nueiti. O taip norėtusi pašnekėti, bet su kuo? Ir tada ji prisimena savo palatoje džiova sergančią moterį: jau vyresnio amžiaus, truputėlį žilstelėjusią, bet gražaus inteligentiško veido, didelių mėlynų akių. Danguolė jos gal ir nebūtų pastebėjusi, bet ji pamatė ligonę netikėtai bežiūrint pro langą, kur aikštėje žaidė vaikai. Ligonės akys pasruvo ašaromis, ir nuo to laiko ji niekada nebėjo prie lango. Atėjus lankymo valandai, į ligoninę įeina minios žmonių: vieni nešasi gėles, kiti saldainius. Bet pas džiovininkę neateina niekas.

Danguolė užsimeta naują apsiaustą, nuperka baltų gvazdikėlių ir, pati nejausdama, nueina į darbovietę. Ji praeina pro eiles lovų, apsėstų lankytojų, ir sustoja ties paskutiniąja. Džiovininkė skaito knygą. Lyg pajutusi žmogų, ji lėtai pakelia galvą, ir jos balsvi skruostai parausta: "Prašau, nesupykite", sako Danguolė susimaišiusi, "aš mačiau, kad jūs visą laiką esate viena ir labai norė-

jau su jumis pašnekėti. Aš irgi viena..." Ir tada jos abi staiga pravirksta...

Prabėga metai, bet Danguolė to net nepastebi. Jos visas gyvenimas ir darbas dabar turi prasmę: ji yra reikalinga, mylima ir laukiama. Džiovininkė turi sūnų Vokietijoje, kuris buvo vokiečių kariuomenėje ir užtat negali įvažiuoti į Ameriką. Danguolė taupo pinigus, siunčia jam siuntinius, rašo laiškus ir laisvalaikį praleidžia su teta Dana (taip ji praminė savo naują draugę dėl jos žymiai vyresnio amžiaus). Jos abi daro planus ateičiai: geras ūpas, smagi kompanija ir nuolatinė priežiūra taip daug padėjo ligonei, kad ji su nekantrumu laukia tos dienos, kada ligoninės durys atsidarys, ir ji vėl galės išeiti į pasaulį, kuris pro ligoninės langus taip nuostabiai puikiai ir viliojančiai atrodo.

Lauke pilna sniego: šalta, vėjuota, bet smagu. Danguolė skuba į ligoninę: į paskutinius du laiškus, siųstus Algiui, ji negavo atsakymo ir dabar eina susirūpinusi, ieškodama žodžių suraminti savo sveikstančiai tetai. Tetos lova skęsta gėlėse, ir Danguolė negali suprasti. Ji tekinu nubėga koridoriu, nusigandusi ir uždususi. Teta stovi prie lango ir šypsoi: šalia jos stovi nepažįstamas vyras ir linksmi šneka. Pamatę Danguolę, jie abu nutyla ir atsisuka. "Danguole", sako vyras, ir sumišusi mergaitė žiūri į jo tamsias akis. Jis aukštas ir gražus, gal kiek per daug sublogęs, bet... "Jis taip nuostabiai panašus į tetą Daną!" – mąsto Danguolė. Ir ji pati nepajunta, kai atsiranda jų viduryje, viena ranka apkabina bešarojančią tetą, o kitą paklauso vyriškiui po parankę ir pravirksta: "Algi, Algi, kodėl nerašei, kad atvažiuoji..."

Jie sugrįžta į palatą ir visi susėda ant lovos. "Aš nerašiau", teisinosi Algis, "nes bijojau, kad vėl galiu kur nors užkliūti... Ir atsiprašau už rūpestį, kad negavote atsakymo į paskutinius laiškus."

Danguolė tyli, bet jos širdis iš džiaugsmo blaškosi: štai, turi "tetą", turės ir "pusbrolių". Tik kad tas jausmas, užliejęs sielą, toks nepusbroliškas... kažkas taip kutenancio, taip svajingo... Ir ji dar kartą nedrąsiai pažiūri į tas tamsias akis.

Tą vakarą ji išsiveda Algį apžiūrėti miesto. Ji pasakoja apie jo motiną, apie tą viltį ir laukimą jos pasveikimo, apie džiaugsmą, kad jis jau čia ir kad Teta Dana laiminga, ir kad gyvenimas sunkus, bet mielas. "Tu nieko nepasakei, Danguole, apie savo ilgesį ir svajas", sako Algis šypsodamasis. "Ir tau nelengva su sergančia drauge buvo, bet anei kartą man nedejavai laiškuose."

Jie sugrįžta pas Danguolę. Už lango krenta snaigės, užia vėjas. Danguolė prisimena savo svajas apie mylimą žmogų ir jaukų kambarį. Ji ramiai nusišypso ir klausia: "Ar dabar išmanęs ir Tetą atimsi?" Bet Algis purto galvą. "Ne, Dangute, bet dar pridėsiu vieną bėdą tau ant jaunos širdies", ir, matydamas jos klausiančias akis, juokiasi: "Pasakyk tiesą, Danguolėle, ar jau turi lange išsirinkusi žiedą?..." Mergaitė parausta, nuleidžia akis ir nedrąsiai atkerta: "Pusbrolis..." Bet jos jauna širdis ką kita sako.

Raganėlė.

Kentėjimai tai kaip debesys: jie atrodo labai juodi, kai dar yra toli, bet kai užplaukia ant mūsų galvų, pamatome, kad jie tik pilki.

J. P. Richter

AR NEKATALIKAS GALI BŪTI IŠGANYTAS?

Gerbiamasis Redaktoriau,

Grdėjau sakant, kad nepriklausantieji prie Katalikų Bažnyčios negali būti išganyti. Kažkur esu skaitęs, kad šalia Bažnyčios nėra išganyto. Kristaus įsteigtoji Bažnyčia yra lyg laivas, kuris perveža žmones per šio gyvenimo jūrą į amžinojo gyvenimo uostą – Dangų. Taigi, tik tie gali pasiekti uostą, kurie yra laive. Taip pat ir Kristus pasakė: "Jei kas neatgims iš vandens ir Šventosios Dvasios, tas negalės įeiti į Dievo karalystę" (Jono 3, 5). Čia aiškiai yra kalbama apie krikšto reikalingumą išganyti, todėl atrodo, kad tie, kurie yra nekrikštyti, negalės būti išganyti. Iš visa to reikėtų padaryti išvadą, kad tik katalikai gali būti išganyti, bet atsime nu, kad prieš keletą metų Popiežius atskyrė nuo Bažnyčios vieną katalikų kunigą, kuris skelbė, kad nekatalikai negali būti išganyti. Nesuprantu, kaip galima tai suderinti, todėl ir rašau Jums šį klausimą.

Atsakymo laukias R. K.

Gerbiamasis,

Tikrai iš pirmo pažvelgimo galėtų atrodyti, kad Katalikų Bažnyčios moksle apie žmonių išganyimą yra prieštaravimų, bet, geriau tą mokslą supratus, paaiškėja, kad jokių prieš-

taravimų nėra. Yra teisingi pasakymai, kad šalia Bažnyčios nėra išganyto, kad išganyti yra būtina reikalingas krikštas. Juk kiekvienas žmogus gimsta be pašvenčiamosios Dievo malonės. O pašvenčiamoji Dievo malonė, kuri atgaunama per krikštą, yra būtina sąlyga patekti į Dangų. Visus sakramentus teikia tik Kristaus įsteigtoji Bažnyčia, todėl, norint būti išganytam, reikia priklausyti prie Kristaus įsteigtosios Bažnyčios, reikia būtina priimti krikštą, kuris mums grąžina Adomo ir Ievos prarastą pašvenčiamąją Dievo malonę. Tačiau yra tikras Jūsų paminėtas faktas, kad prieš keletą metų buvo pasmerktas ir nuo Bažnyčios atskirtas kunigas, kuris užsispyrusiai skelbė, kad nekatalikas negali būti išganytas. Kaip tai suderinti?

Norint būti išganytam, reikia būtina priklausyti prie Kristaus įsteigtosios Bažnyčios, bet prie jos priklausyti galima trimis būdais: 1) siela ir kūnu, 2) tik kūnu, 3) tik siela. Siela ir kūnu prie Bažnyčios priklauso katalikai, gyveną pašvenčiamoje Dievo malonėje. Tik kūnu, bet ne siela, priklauso tie katalikai, kurie nėra pašvenčiamoje Dievo malonėje, kurie gyvena sunkioje nuodėmėje. Žinoma, kai jie atlieka išpažintį ir atgauna pašvenčiamąją Dievo malonę, vėl pradeda priklausyti prie Bažnyčios taip pat ir siela. Tik siela, bet ne kūnu, prie Bažnyčios priklauso tie, kurie nėra jos matomieji nariai, kurie nėra katalikai, bet gyvena pašvenčiamoje Dievo malonėje. Be abejo, Kristus nori, kad visi priklausytų prie Jo įsteigtosios Bažnyčios ir kūnu ir siela. Tie žmonės pildo Jo valią ir turi visas galimybes išganyti savo sielą. Bet kaip dabar su kitais dviem būdais? Ar geriau yra priklausyti prie Bažnyčios tik kūnu ar tik siela?

Be abejo, siela. Juk tie, kurie priklauso tik kūnu, jeigu tokioje padėtyje ir mirs, nebus išganyti. Tie, kurie priklauso tik siela, kurie turi pašvenčiamąjį Dievo malonę, bus išganyti, jei prieš mirtį tos malonės nepraras.

Tačiau čia gali kilti klausimas, kaip tie žmonės, kurie nėra katalikai, kurie nesinaudoja Kristaus įsteigtais sakramentais, kurie ne tik išpažinties sakramento nepriima, bet yra net nekrikštyti, gali turėti pašvenčiamąjį Dievo malonę. Juk kiekvienas žmogus gimsta be pašvenčiamosios Dievo malonės, ir tik krikšto sakramentas ją grąžina. Bažnyčia moko, kad krikštas išganymui yra būtinai reikalingas, bet reikalingas arba "in re" arba "in voto". Krikštas "in re" tai yra toks krikštas, koks yra Kristaus įsteigtas. Jis dar yra vadinamas vandens krikštu. Tai reiškia, kada žmogus yra pakrikštijamas vandeniui, kada jis priima tikrą krikštą, koks yra reikalaujamas, norint tapti krikščioniu. Krikštas "in voto" tai yra tik noro arba troškimo krikštas. Jo pakanka atgauti pašvenčiamoj ai malonei tada, kada tikro vandens krikšto negalima priimti. Pavyzdžiui, jei nekrikštytas žmogus miršta kur nors dykumose, kur nėra jokio žmogaus, kuris galėtų jį pakrikštyti, tada jo tikras noras būti pakrikštytu veikia taip, kaip tikras krikštas, suteikdamas jam pašvenčiamąjį Dievo malonę. Mat, žmogaus išganymas priklauso nuo jo paties valios, nuo jo noro. Jei galima, žmogus turi vykdyti Kristaus nustatytą išganymo tvarką, turi priimti Jo įsteigtus sakramentus, bet jei tų sakramentų realiu būdu kokiose nors aplinkybėse negalima priimti, tada pakanka žmogaus rimto noro.

Bet iš to vėl gali kilti naujas neaiškumas. Paprastai galima norėti ar

trokšti tik to, apie ką žinai, ką pažįsti. Tad ar gali norėti krikšto toks žmogus, kuris nieko apie krikštą nėra girdėjęs, pvz., koks nors Afrikoje gyvenąs stabmeldys? Čia vėl mūsų tikėjimas moko, kad toks žmogus negali norėti krikšto "explicite", bet gali jo norėti "implicite". Ką tai reiškia? Reiškia, kad toks žmogus negali galvoti apie tokį krikštą, koks yra Kristaus įsteigtas, koks Bažnyčioje yra vartojamas, nes jis nieko apie tai nėra girdėjęs. Jis tiki Dievą, Aukščiausiąją Esybę, nes prie to arba savo protu priėjo, arba iš savo religijos išmoko. Jis taip pat supranta, kad toji Esybė yra gera, šventa, galinga, kad ją reikia koku nors būdu garbinti, jos klausyti, ją mylėti. Tada tas stabmeldys savo širdyje pasiryžta daryti viską, ko tik iš jo ta Aukščiausioji Esybė nori, jis pasiryžta vykdyti jos valią. Bet mes žinome, jog Dievas nori, kad kiekvienas žmogus priimtų krikštą. Taigi, tas stabmeldys, norėdamas vykdyti viską, ko Dievas iš jo nori, nori ir krikšto. Tad tuo momentu, kada jis taip pasiryžta, kada jis sužadina tą paklusnumo ir meilės aktą, priima troškimo krikštą, gaudamas pašvenčiamąjį Dievo malonę. Taigi, ne tik katalikai, bet net ir džiuŅglėse gimę ir augę stabmeldžiai gali būti išganyti, jeigu tik vykdo tai, ką sako jų sąžinė ir jų religija.

Bet štai dar vienas neaiškumas. Tad kam reikia misijonieriams eiti į stabmeldžių kraštus ir skelbti krikščionių religiją, jei kiekvienas žmogus gali pasiekti išganymą savo religijoje? Atsakant į šį klausimą, galima nurodyti du motyvus. Pats Kristus įsakė apaštalams skelbti Jo mokslą visam pasauliui: "Eikite tad ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios ir mokydami juos laikyti vi-

RELIGINĖ SROVĖ SOVIETINIAME JAUNIME

Jau kuris laikas sovietinė spauda ir radijas skundėsi, kad jaunimas per daug domisi "religiniais prietarais" ir per maža – marksistiniu materializmu. Kadangi susidomėjimas "religiniais prietarais" buvo pastebėtas platesniuose jaunimo sluoksniuose, spauda ir radijas pradėjo reikalauti plačios ir sugyventos antireliginės propagandos. Mesdami žvilgsnį į sovietinės spaudos ir radijo pareiškimus, trumpai prisiminkime religijos praeitį Sovietų Sąjungoje.

sa, ką tik esu jums įsakęs" (Mato 28, 19). Be to, jeigu ir tiesa, kad kiekvienoje religijoje galima pasiekti išganymą, tai taip pat aišku, kad tose religijose, kurios nepažįsta Kristaus mokslo ir neturi Jo įsteigtų sakramentų, išganymas yra daug sunkesnis. Jeigu mums, turintiems visas priemones, reikia labai daug pastangų, kad galėtume išsaugoti pašvenčiamąjį Dievo malonę ir išvengti didesnių nuklydimų nuo išganymo kelio, tad ką bekalbėti apie tuos, kurie jokių antgamtinių priemonių neturi? Todėl misijonieriai keliauja į svetimus kraštus, vykdydami Kristaus įsakymą ir Jo norą patraukti visas tautas ir visus žmones prie Jo dieviško mokslo ir norėdami visiems palengvinti sunkų ir pavojingą išganymo kelią.

J. Vaišnys, S. J.

Po revoliucijos Leninas manė, kad Ortodoksų Bažnyčia, nusavintu turtu ir apkrauta pasakiškais mokesčiais, sugrius, o drauge pražus ir religija.

Tarp 1919 ir 1941 metų Ortodoksų Bažnyčią nusiaubė devynios kruvinų persekiojimų audros, kuriose žuvo šimtai vyskupų, tūkstančiai kunigų ir vienuolių, šimtai tūkstančių tikinčiųjų. Bet Ortodoksų Bažnyčia, susilaukusi tūkstančių kankinių, kai dauguma jos kunigų ir gausūs tikinčiųjų būriai kentėjo ir mirė koncentracijos stovyklose, nerodė silpnėjimo ženklų. Priešingai, gilesnes leido šaknis. Tikintieji rėmė nuskurusius, skarmalotus dvasiškius, juos slėpė nuo NKVD šnipų ir agentų, kvietė juos krikštyti vaikus, laikyti pamaldas. Žinoma, buvo daug vietų, kur žmonės eilę metų nebuvo matę kunigo, kur būriai nekrikštytų augo vaikų, kur raudonasis jaunimas tyčiojosi iš savo religingų tėvų, laužydamas kryžius ir daužydamas ikonas. Bet mes čia kalbame apie bendrinę religijos padėtį, ypačingai apie Ortodoksų Bažnyčios kruviną agoniją persekiojimų metu. Ji buvo pasmerkta mirti. Duobkasiai laukė jos lavono. Bet ji nemirė. Ir pirmasis įrodymas, kad ji dar esmingai gyva, pasirodė 1936 metais, kai naujai išleistas Stalino Konstitucijos 124 paragrafas skelbė: "Religijos ir antireliginės propagandos laisvė suteikiama visiems piliečiams." Pilietinės teisės buvo gražintos kunigams, vienuoliams ir vienuolėms. Jie galėjo balsuoti ir gauti darbą. Specialūs ir didžiuliai mokesčiai dvasiškiams buvo panaikinti. Žinoma, Ortodoksų Bažnyčia dar negalėjo turėti seminarijų, negalėjo spausinti maldaknygių ir religinių knygų.

Kai Hitleris įsiveržė į Rusiją ir žaibo greitumu ėmė miestą po miesto, Stalinui, norinčiam laimėti visų piliečių lojalumą ir pagalbą ir padaryti

gerą išpūdį Anglijai ir Amerikai, teko remtis patrijotizmu ir religija. Jis gražino Ortodoksų Bažnyčiai ne tik konstitucinę, bet ir praktinę laisvę, leisdamas jai atidaryti seminarijas, spausti knygas, laikyti viešas pamaldas ir – pirmą kartą po revoliucijos – išsirinkti patrijarką.

Po karo Stalinas, džiaugdamašis dideliais laimėjimais ir matydamas gyvybingą reikalą ir toliau rodyti Vakarams savo gerą valią, kai į Sovietų Sąjungą buvo jungiamos Rytų Europos valstybės, paliko Ortodoksų Bažnyčių laisvą. 1943 metais buvo įsteigtas Departamentas Religiniams Reikalams. Ortodoksų Bažnyčios dignitoriai ir pareigūnai buvo siunčiami su politinėmis misijomis į Balkanus ir Mažąją Aziją. Jiems buvo liepta užmegzti santykius su Vakarų Protestantų Bažnyčiomis. Žinoma, Ortodoksų Bažnyčios viršūnėse, greičiausiai, yra Krekliui patikimi asmenys. Tiek patrijarkas Aleksiejus, tiek Krutizy – Maskvos metropolitas Nikolai yra griežtai pasisakę prieš Katalikų Bažnyčių ir nekartą pavadinę Šventąjį Tėvą "karo kurstytoju ir fašistų globėju, apmokamu Amerikos kapitalistų", ir su jais rengiančių trečiąją pasaulio karą. Bet tikintieji – laisvi ir nevaržomi – galėjo lankyti savo cerkvoes, turėti savo dvasiškius.

Savaime aišku, kad Kreklius, gražindamas laisvę Ortodoksų Bažnyčiai, turėjo pramatyti šio veiksmo rizikingas pasekmes. Atrodo, kad jis nepramatė vieno dalyko, būtent, kad stamboka jaunimo dalis paseks tėvų religiją. Po Stalino mirties, kai jo įpėdiniai dalinosi meškos kailį ir, norėdami patraukti savo pusėn didžiausią sekėjų skaičių, žadėjo laisvę ir gerbūvį, marksizmo pranašai atkreipė Malenkovo dėmesį į aliarmuojančią jaunimo sureligėjimą.

Patikimi šaltiniai sako, kad Nikolai, Krutizy – Maskvos metropolitas, net Krekliaus sluoksniuose vadinamas raudonuoju Rasputinu, pasiūlęs Malenkovui naują antireliginės propagandos planą, parentą jau ne jėga ir persekiojimu, bet "moksliniu" ateizmu, gamtos mokslais, psichologija ir intelektualinių ateistų aktyvia pagalba.

Pirmasis ženklas, kad prasidėjo naujosios antireliginės propagandos era, pasirodė 1954 sausio 5 d., kai buvo pranešta, kad Maskvos ir Leningrado antireliginiai muziejai baigti perorganizuoti. Po kelių dienų Kijevo radijas pranešė, kad mieste atidarytas antireliginis muziejus. Lovo radijas sakė, kad toks muziejus jau yra ir Loove. Rugpiūčio 8 d. Maskvos radijas paskelbė, kad Leningrado antireliginiame muziejuje – be religijos istorijos ir ateizmo skyrių – bus religijos kilmės ir krikščionybės kilmės skyriai. Tą pačią dieną Odesos radijas pastebėjo, kad atidaroma religijanti paroda, vaizduojanti religiją, kaip mokslo ir pažangos priešą.

Čia suminėjome tik keletą radijo pastabų, bet bendrinės propagandos toną charakterizuoja ištrauka iš PIONERSKAJA PRAVDA (rugpiūčio 13): "Kyla klausimas, kodėl šiame elektros, atomo ir modernaus mokslo amžiuje teberandame tikėjimą į Dievą ir velnią? Kapitalistams neparanku, kad pažangiosios gamtos mokslų idėjos pasiektų mases. Religija aptemdo žmogaus protą, ikvepia toleranciją blogiui ir tokiu būdu padeda kapitalistams valdyti mases. Ortodoksinė Bažnyčia moko, kad darbo žmonės turi kęsti alkį, neturtą, bedarbę, kaip bausmę už nuodėmes... Tikėjimas į Dievą, Bažnyčių ir dvasias yra ignorantiškos senovės palikimas. Kam pasenusias teorijas perduoti jauni-

mui? Religija yra kenksminga liekana kapitalizmo, prieš kurį kovoja sovietinė bendruomenė."

Jaunimo nusivylimas marksistiniu materializmu ryškiau pradėjo reikštis po antrojo karo. Tam tikras procentas metėsi į girtuokliavimą, palaidumą, vandalizmą. Tam tikras procentas pakaitalo ieškojo religijoje. Koks procentas? PRADVA (liepos 5) rašė: "Atsilikęs jaunimas miestuose ir kaimuose aktyviai dalyvauja religinėse apeigose, aklai sekdami religingų tėvų pėdomis. Pavyzdžiui, kai kurie nepasitenkina moterystės ceremonija Metrikacijos Įstaigoje (ZAG), bet – kad moterystė būtų "pastovesnė" – pakartoja ceremoniją cerkvėje. Prietaringi žmonės mano, kad civilinės ceremonijos neužtenka, ir kad moterystė be bažnytinės apeigos ilgai netveria. Yra atsilikusių tėvų, kurie krikštija vaikus arba apipiausto pagal Žydų ar Islamo ritualą ir veda juos į cerkvę komunijos."

Visa eilė žurnalistų, keliavusių po Sovietų Sąjungą, liudijo, kad dauguma žmonių, po 40-jų amžiaus metų, kreipiasi į religiją. Paklausti, ar tai bendrinis faktas, ar pastaba, liečianti tam tikrą žmonių kategoriją, jie atsakė, kad susidomėjimas religija pastebimas visų profesijų vyruose ir moteryse, valdininkuose, kooperatyvų ir unijų pareigūnuose, kolektyvinių ūkių personale ir darbininkuose. Toks atsakymas atrodė per daug bendrinis. Bet laikraštis TRUD (birželio 29) rašė: "Gaila, bet dar vis galima matyti inžinierių, daktarų, Komsomol ir unijų pareigūnų bei aktyvistų, dalyvaujančių religinėse apeigose religinių švenčių proga. Daugeliui dar tebeatrodo natūralu dalyvauti krikštynose, nueiti į cerkvę laidotuvių ir sutuoktuvių proga. Teisinama-

Eidamas užkariauti pasaulio, nusigando žiogelio...

si mandagumu ir papročiais. Girdi, dėl tokių dalykų niekas netampa religingu. Bet tegul jie nepamiršta, kad tamsūs elementai naudojami tokiomis progomis. Užtenka pasižiūrėti į krūvas pareiškimų, prašančių kelių dienų atostogoms kaime, ir, net neturint bažnytinio kalendoriaus, nesunku pasakyti, kada yra religinės šventės."

KOMSOMOLSKAJA PRAVDA (rugpjūčio 13) rašė: "Kai kurie mokiniai tebepraktikuoja religiją ir tebeina į bažnyčią. Mokytojai ir Komsomol pareigūnai žiūri pro pirštus, kai jauniems skiepijami religiniai prietarai, ir nebejaucia pareigos kovoti prieš šios rūšies prietarus."

PRAVDA (rugpjūčio 21) išpėjo: "Visas mokslinis ir pedagoginis mokyklų darbas turi būti nukreiptas į jaunimo formavimą materialistinėje pa-

saulėžiūroje. Daugelyje mokyklų, ypač kaimuose, mokytojai visiškai nepropaguoja gamtos mokslų ir leidžia mokiniams pasilikti prietarų įtakoje".

Iš šių ir panašių citatų nesunku susidaryti bendrą vaizdą, nors ir ne visai tikslų. Bet, iš kitos pusės, aiškiai matosi propagandinės mašinos nesustojantis sukimasis, partijos žmonių, mokytojų ir inteligentų įjungimas į ateistinės propagandos akciją. PRAVDA (rugpjūčio 5) rašė: "Atidžiai, kantriai ir neižeisdami tikinčiųjų jausmų, inteligentai turi išaiškinti žmonėms kenksmingą religinių prietarų charakterį ir parodyti religijos reakcinį vaidmenį žmonių atžvilgiu." Propagandos tikslas labai aiškus, bet koks didelis skirtumas propagandos būde, palyginus jį su tais laikais, kai tikintieji buvo grasomi sušaudymu ir koncentracijos stovykla.

Įdomiausias dabartinės propagandos bruožas yra sovietinės valdžios neilstančios pastangos įrodyti žmonėms, ypač partijos nariams, kad komunizmas ir krikščionybė yra nesutaikomi, esmingai priešingi dalykai. Ką tik cituotas Pravda straipsnis teigia: "Kai kurie dvasiškiai ir sektų nariai bando skleisti visiškai klaidingą mintį, kad religija ir komunizmas turi bendrus ideologinius pagrindus, kad krikščioniškoji Evangelija ir komunizmas yra panašūs savo moksle, trumpai kad krikščionybė ilgą laiką yra buvusi tam tikra komunizmo forma. Savaiame aišku, kad krikščionybė, kaip ir bet kokia kita religinė ideologija, neturi nieko bendra su mokslinio marksistinio komunizmo ideologija, kuri kyla iš proletarijato revoliucinės klasių kovos."

RADJANSKA UKRAINA (rugpjūčio 8) rašė: "Sektariniai pamokslininkai

bando sutaikinti krikščionybę su komunizmo idealais, vaizduodami Kristų, kuris niekad pasaulyje negyveno, kaip vieną iš neturtingųjų masių. Tokiu būdu, jie bando kurti tokį tikėjimą, kuris būtų žmonėms labiau priimtinas." "Komsomolskaja Pravda" baigia straipsnį, vardu "Mokslas ir religija yra nesutaikomi" (liepos 1 d.): "Nieko nėra priešingėsio komunizmui už religiją."

Negalima manyti, kad dabartinė religinė laisvė Sovietų Sąjungoje yra beribė. Negalima sutikti, kad Ortodoksų dvasiškiai netrukdomi. Maskvos radijas rugpjūčio 5 d. apgailėstavo, kad "kai kurie Bažnyčios tarnai išranda suprastintų apeigų, kaip antai, vedybinių žiedų laiminimas, atstojas visas vedybų apeigas." Iš kitų šaltinių mes žinome, kad toks apeigų suprastinimas buvęs pritaikintas visiems sakramentams, ypač Šv. Komunijai. Tai rodo, kad religinė laisvė yra gerokai apvaržyta, ir nors Ortodoksų Bažnyčia tebeturi oficialią juridinę padėtį, ji neturi tos veikimo laisvės, prie kurios mes esame pripratę Vakaruose. Pats faktas, kad žmonės moka didelius pinigus už sudėvėtą, suplyšusią Šv. Rašto knygą, sako, kad jų nėra per daug. Bet religija ne tik gyva. Ji auga ir plečiasi. Tam tikra jaunimo dalis ja ne tik domisi, bet ir praktikuoja. Ortodoksų Bažnyčia išlaikė ugnies ir kraujo bandymą. Neužtvenksi upės bėgimo.

Bruno Markaitis, S. J.

Knyga, kurios neverta skaityti du kartu, nėra verta būti skaitoma nė kartą.

K. J. Weber

LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO TARNYBOS VALDYTOJAS VISUS KVICIA Į TALKĄ

Jungtinėse Amerikos Valstybėse veikia VLIKo išlaikomas Pasaulio Lietuvių Archyvas, kuriam vadovauja V. Liulevičius.

PLA yra viso pasaulio lietuvių įstaiga, todėl per trumpą gyvavimo laiką sutelkė didelius kiekius vertingiausios istorinės medžiagos. Šioje įstaigoje yra trys skyriai: archyvinis, bibliografinis ir muziejinis, kurie ateityje turėtų išaugti į tris įstaigas: archyvą, biblioteką ir muziejų.

LIT Valdytojas prašo viso pasaulio lietuviškas įstaigas, organizacijas, įmones, parapijas, vienuolynus ir pavienius asmenis siųsti į PLA archyvinę, bibliografinę ir muziejinę medžiagą. Ši įstaiga ateityje turės atvaizduoti visų kraštų lietuvių nuveiktus darbus, todėl laukiama kiekvieno lietuvių veiklos pėdsakų. Tad visų kraštų lietuviai bendruomenės prašomos nuoširdžiai padėti PLA direktoriui, įgaliotiniams ir jų talkininkams, renkant istorinę medžiagą. Visi kviečiami į talką sunėsti didžiajam skruzdėlynui. Į šį reikalą pažvelkime iš amžių perspektyvos, kitaip – ateinančių kartų būsime apkalinti. Mes patys turime pasirūpinti savo laikų veiklos pėdsakus palikti ateičiai.

Pasaulio Lietuvių Archyvas bus vienas iš kraičių, kinius mes įstengsime tremtyje sudėti būsimai Nepriklausomai Lietuvai.

Istorinę medžiagą galima siųsti ir dideliais kiekiais, nes Šv. Kazimiero Seserų vienuolyno šiai įstaigai duotose erdviuose patalpose vietos yra užtenkamai. Adresas: Pasaulio Lietuvių Archyvas, 2601 W. Marquette Rd., Chicago 29, I11., USA.

Atsiūsta paminėti

GABIJA, literatūros metraščių spaudos atgavimo penkiasdešimtmečiui ir tremties dešimtmečiui paminėti. 1954 m. išleido Gabijos leidykla, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. Redaktoriai: Jonas Aistis ir Stepas Zobarskas. Dailininkas – Pranas Lapė. Įrišta į kietus viršelius, 552 psl., kaina \$6.50. Metraštyje išspausdinta niekur iki šiol nepaskelbta naujausia septyniasdešimties autorių kūryba: poezija, proza, drama ir straipsniai. Knyga gaunama leidykloje ir pas spaudos platintojus.

Aloyzas Baronas. ANTRASIS KRANTAS. Novelės. Išleido Nida. Spaudė Nida Press, 3, Southern Row, London, W. 10, Gt. Britam. 132 psl., kaina nepažymėta.

MŪSŲ BENDRADARBIAI

Pradėdami šeštuosius metus, norime padėkoti visiems mūsų laikraščio bendradarbiams, kurie per praėjusius penkerius metus mums nuoširdžiai talkininkavo, parašydami bent vieną straipsnį. Štai jų pavardės:

Vysk. V. Brizgys, kun. V. Bagdonavičius, M.I.C., kun. V. Balčiūnas, kun. dr. A. Baltinis, kun. dr. J. Gutauskas, kun. dr. A. Juška, kun. J. Matusas, kun. A. Nekrašas, kun. J. Petrėnas, kun. dr. J. Vaišnora, M.I.C., kan. V. Zakarauskas, P. Alšėnas, D. Augienė, J. Augustaitytė - Vaičiūnienė, P. Bagdonas, J. Daužvardienė, G. Draugelienė, prof. J. Gravrogkas, Č. Grincevičius, prof. Z. Ivinskis, dr. J. Mačernis, dr. P. Mačiulis, dr. O. Labanauskaitė, V. Kleiza, P. Maldeikis, A. Mantautas, Nelė Mazalaitė, D. Mickutė-Mitkienė, B. Norbutienė, P. Orintaitė, S. Pipiraitė - Tomarienė, S. Riūkas, St. Rudys, J. Strazdas, prof. S. Sužiedėlis, A. Šatas, Gr. Tulauskaitė.

Iš jėzuitų yra bendradarbiavę šie asmenys: J. Beleckas, J. Borevičius, J. Bružikas, P. Daugintis, J. Elijošius, V. Gutauskas, J. Kidykas, J. Kubilius, A. Liuima, B. Markaitis, V. Mikalauskas, K. Pečkys, P. Rabikauskas, D. Slapšys, J. Sukackas, A. Tamošaitis, J. Venckus, V. Mantautas, P. Kleinotas.

Viršelius ir vinjetes yra piešę dailininkai: J. Pilipauskas ir V. Vijeikis. Jiems taip pat labai nuoširdi padėka. Bendradarbių sąrašė nėra tų, kurie pasirašė slapyvardžiu, bet ne mažiau dėkingi esame ir jiems. Atsiprašome, jei per neapsižiūrėjimą praleidome kokią nors bendradarbio pavardę. Tikimės, kad šie visi bendradarbiai ir toliau mums talkininkaus. Laukiame ir naujų jėgų.

"L. L." RĖMĖJAI

Pinigine auka laikraštį parėmė ir davė mums galimybės siuntinėti jį nemokamai tremtiniams Vokietijoje ar kituose kraštuose šie asmenys:

O. Jankevičiūtė (New York) – \$8, J. Puplėsis (Chicago) – \$5, P. Balčiūnaitė (Cleveland) – \$4.

Po 3 dol.: A. Žvirblis (Chicago), kun. J. Tautkus (Omaha), S. Vaitkienė (Brockton), C. Juraškienė (Chicago), K. Grina (Chicago), L. Normantas (E. Hiram), P. Žebrauskas (Chicago), A. Sabaliauskas (Euclid), F. Savickas (Grand Rapids), kun. A. Petraitis (Chicago), M. Momkus (Chicago), P. Odinais (Omaha), N. Kubilinskaitė (Chicago), P. Laurinaitis (Kenton), J. Klimas (E. Chicago), G. Urbas (Scranton), V. Elvikytė (Chicago), P. Kurzikauskas (Chicago), P. Deltuva (Rockford), L. Remeikienė (Sudbury).

Po 2 dol.: V. Kleiza, E. Sulskis, B. Rimantas, A. Švežas, L. Pračkaila, S. Charzauskas (visi Chicago), A. Juškauskienė (Baltimore), S. Kalvaitis (E. Chicago), M. Petraitytė (Nashua), M. Kazlauskas (Brockton), J. Gandzė (Montreal), G. Kažemekienė (Hamilton), A. Stonkienė (Montreal).

Po 1 dol.: J. Butvila, P. Juodikis, J. Jurevičius, J. Karalius, B. Vėžys, S. Ragauskas, I. Norkaitytė, kun. B. Sugintas, I. Norušis, A. Baleišis, J. Lesevičius, J. Samaitis, M. Šveikauskas, A. Juška, A. Brencius, E. Vilkas, K. Gavėnienė (visi Chicago).

Kitų pavardes paskelbsime ateinančiame numeryje. Visiems nuoširdžiai dėkojame.